

FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉRTESEÍTŐ

A FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

9. Szám	Tárgy	Oldal
	Közlemény	
	Közlemény a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásban benyújtott „Akasztói szikiponty” (OEM) kérelem megjelentetéséről -----	499
	Közlemény a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásban benyújtott „Újfehértói meggy” (OFJ) kérelem megjelentetéséről -----	506
	A géntechnológiai hatóság közleménye engedély tervezeteknek társadalmi konzultáció érdekében történő közzétételéről -----	529

Közlemények

Közlemény**a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásban benyújtott „Akasztói szikiponty” (OEM) kérelem megjelentetéséről**

A **Földművelésügyi Minisztérium Eredetvédelmi Főosztálya** a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásról és a termékek ellenőrzéséről szóló **158/2009. (VII. 30.) Korm. rendelet 5. §-ának (1) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján, a termékek földrajzi árujelzőinek uniós oltalmára irányuló eljárásban benyújtott **„Akasztói szikiponty” (OEM) kérelmet** az alábbiakban megjelenteti.

A jogos gazdasági érdeküket igazoló és Magyarország területén székhellyel vagy lakóhellyel rendelkező természetes és jogi személyek, illetve jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a kérelemben foglaltakkal kapcsolatos kifogásaikat **a közzétételtől számított két hónapon belül írásban nyújthatják be** a Földművelésügyi Minisztérium Eredetvédelmi Főosztályára (1860 Budapest). A termékleírás mellékletei ugyancsak a FM Eredetvédelmi Főosztályán tekinthetők meg, előzetes időpont-egyeztetés alapján.

1. A TERMÉK ELNEVEZÉSE

„Akasztói szikiponty”

2. A TERMÉK LEÍRÁSA

Az „Akasztói szikiponty” (*Cyprinus carpio*) elnevezés kizárólag a 3. pontban meghatározott földrajzi területen, kizárólag magyar államilag elismert minősített fajtából tenyésztett és minimum 2 nyaras korban élve vagy feldolgozva (frissen, hűtve, fagyasztva) értékesített, fajtaazonos egyedek vonatkozásában használható. A termék végső jellegzetességeinek eléréséhez nincs szükség e faj meghatározott fajtájára vagy keresztezésére.

Két éves üzemben 1,5-2 kg, hároméves üzemben 2-3,5 kg egyedsúlyú a hal, de többéves tartást követően a 20 kg-s súlyt is meghaladja. Színe a világos színű tófenékhez igazodó szürkés-aransárga, teste megnyúlt, rajta élénk narancssárga úszók találhatóak.

Az „Akasztói szikiponty” húsának érzékszervi tulajdonságai:

Sajátos ízvilágú, idegen íztől mentes, zsírszegény, izmos, vöröses színű, friss hal illatú halhús.

A halhús zsír-, víz- és szárazanyag-tartalma, a halhús színe, pH-értéke, vízmegkötő képessége havonta változik. A tenyészidőszakban áprilistól szeptemberig és a nem termelő ciklusban (nyugalmi időszakban) októbertől márciusig más értékeket kapunk a környezet és a hal élettani sajátosságai miatt.

A halhús **fehérjetartalma** átlagosan 19,8% (17-22,6 %), a **zsírtartalom** értéke átlagosan 9,55% (7,2-12,6%). A zsírtartalom a hőmérséklettel fordítottan arányosan változik, tehát télen magasabb, nyáron alacsonyabb, mivel a hőmérséklet a pontyok táplálkozási intenzitását is befolyásolja.

A halhús **szárazanyagtartalma** összefüggést mutat a hőmérséklettel, a zsírtartalomhoz hasonló módon a melegebb hónapokban értéke lecsökken. Átlagosan 27,3% (24,6-30%)-os szárazanyagot mértünk. A vizsgált halhús pH átlagértéke 6,58 (6,21-6,94).

A **halhús színében** jelentős eltéréseket tapasztaltunk az egyes évszakokban. A színkülönbség nyáron kiemelkedően magas a többi évszakhhoz képest, valószínűsíthető, hogy a hús világosabb színe a nyári hónapokban jellemző csökkent szárazanyag tartalom, és az ebből adódó emelkedett víztartalom eredménye. A színmérés során a készülék mérte a világossági tényezőt (L*), illetve a vörös-zöld (a*) és kék-sárga (b*) színinger jellemzőt. A világossági tényező változása nem számottevő, legalacsonyabb értéke szeptemberben 39,744, legmagasabb áprilisban 43,807. A szakirodalom szerint ez az élénk/erős tartományhoz tartozik. A vörös-zöld színezet már nagyobb mértékben változott a hónapok során. Novemberben csupán 3,32, míg októberben 6,82 ez az érték. Mivel ezek mind pozitív értékek, így a vörös tartományhoz tartoznak, amely igazolja az „Akasztói szikiponty” húsának vörös színét.

A halhús vízkötőképessége a szárazanyagtartalom változásából eredően tavasz és ősz elején jobb, nyáron rosszabb, mivel a vízkötőképesség fordítottan arányos a víztartalommal.

A hús állományának vizsgálatakor nem tapasztaltunk számottevő különbséget a penetrációs tű által kifejtett erőben. Ez a halhús laza szöveti szerkezetével és az „Akasztói szikiponty” húsának jó állományával magyarázható. Az, hogy a hús állománya nem változott egész évben, arra enged feltételezni, hogy azon jellemzői, melyeknek mennyisége változott, nem befolyásolják számottevően a halhús szöveti szerkezetét. A kutatási adatok bizonyítják, hogy az „Akasztói szikiponty” tenyésztése valóban természetes körülmények között zajlik, mivel húsának legfőbb jellemzője, a zsírtartalma, nagyban hasonlít a természetes vizekben élő vad pontyéhoz. A természetes körülmények között élő ponty zsírtartalma ugyanis 5-10% körül mozog, a túlhizlalt pontyé a 15-20%-ot is elérheti (Horváth, 2012). Az „Akasztói szikiponty” zsírtartalma igazolja természetes táplálékkal való ellátását, mivel egy-két kivételtől eltekintve a teljes vizsgált év hónapjainak adatai belesznek az 5-10 százalékos körüli intervallumba. (Buják, 2016).

3. A FÖLDRAJZI TERÜLET MEGHATÁROZÁSA

Az „Akasztói szikiponty” előállítása Akasztó és Dunatetőtlen közigazgatási területén belül, a Kiskunsági Főcsatorna mellett, Natura 2000-es területen történik.

4. A FÖLDRAJZI TERÜLETRŐL VALÓ SZÁRMAZÁS IGAZOLÁSA

A meghatározott földrajzi területről való származást és az azt igazoló elemek nyomon követését az Akasztói Szikiponty Tenyésztő Konzorcium végzi.

A termelési vágási, feldolgozási körülmények nyomon követése, nyilvántartása, és ellenőrzése a Konzorcium által felügyelt és az általa biztosított elektronikusan vezetett minőségbiztosítási rendszerben valósul meg (kihelyezési napló, lehalászási napló, telelőkönyv, takarmányozási napló, elhullási napló, gyógykezelési napló, próbahalászati napló, trágyázási napló).

5. A TERMÉK ELŐÁLLÍTÁSI MÓDJA

5.1. Fajtaválasztás

Csak Magyarországon államilag elismert és minősített fajták használhatóak az előállítás során.

5.2. Tartástechnológia

Az „Akasztói szikiponty” termelése során a halhús minőségét számos tényező befolyásolja a termelési rendszeren belül, mint:

a. A tápláló víz

A Dunából származó víz a Kiskunsági Öntöző-Főcsatornán keresztül jut gravitációsan és szivattyúzással a tavakba. A csatorna 50 km-es szakaszán belül nem található szennyező forrás. A víz pH-ja 7,8-8,3. A vízfolyás rendkívül gazdag vízínövényekben, ezért szerves anyag tartalma alacsony. A víz oxigén telítettsége 60% feletti.

b. A tó

A haltermelésre használt tó szikes, az altalaj kötött, sovány agyag, melyen néhány cm termékeny iszap réteg van. A tavak átlagmélysége 70-80 cm. Az uralkodó északi szél gyakran átforgatja a fenéig a tavak vizét, emiatt hőrétegzettség nem tud kialakulni és a tófenék oxigén ellátottsága is kedvező a lebontó szervezetek számára, így az ízrontó anyagok nem halmozódhatnak fel. A tavak vize gyorsan fel tud melegedni, gyorsabban elindul az intenzív termelés, mint egy mély tóban.

c. Trágyázás

A feltöltővíz és a tótalaj alacsony tápanyagtartalma miatt elengedhetetlen az indító és a fenntartó szerves trágyázás. Ezzel biztosítjuk az elsődleges termelést, a fitoplankton előállítását, ami szükséges a természetes táplálékban (zooplankton) bővelkedő tóvíz előállításához és fenntartásához. Az állati plankton szervezetek biztosítják a ponty számára a fehérjét, amiből a halhús keletkezik. A szerves trágya mennyisége hektáronként 1-4 tonna. A szezon alatt végzett fenntartó trágyázás adagjait a rendszeres plankton vizsgálat alapján határozzuk meg. A trágyát a tavak partján depózzuk fel, ahol az a felhasználás előtt minimum egy hónapot áll. A trágyázást száraz trágyával, szeles időben kell végezni. Műtrágyával való trágyázást nem végezhető.

d. A népesítés

Az „Akasztói szikiponty” 2 vagy 3 éves termelési ciklusban nevelődik, a gazdaság területi kialakítása ennek megfelelő. A telepítési sűrűséget is ennek megfelelően kell tervezni a tavak hozam adatainak függvényében, a természetes hozamra alapozva. A kiváló húsminőséget előállító extenzív halgazdaságban a ponty népesítési sűrűsége – a megfelelő oxigén és táplálékellátottság biztosítása mellett – a következőképpen alakul: az ivadék (3 cm-es) esetében 10.000-20.000 db/ha, egynyaras (10-15 cm-es) esetében 1000-2500 db/ha és a kétnyaras esetében 350-550 db/ha. A természetes táplálék ennyi hal számára tudja biztosítani az optimális növekedéshez szükséges fehérjét. Összehasonlításképpen a magyar tógazdaságokban az előneveltől hektáronként 50-100.000 db-ot, az egynyarasból 5-10.000 db-ot és a kétnyarasból 800-1200 db-ot helyeznek ki.

e. A szaporítás

Halegészségügyi okok miatt a tavakba csak saját előállítású ivadékok kerülnek kihelyezésre. Ezért szükséges a gazdaságban saját, minősített fajtájú anyaállománnyal és halkeltetővel rendelkezni.

f. A nevelés időtartama

A nevelés időtartama több tényezőtől is függ, az előállított ideális méretű étkezési halak (1,5-3,5 kg/db) többnyire háromévesek.

5.3. Takarmányozás

A halak táplálékát elsősorban a természetes planktonikus szervezetek alkotják, a metabolizálható energián alapuló kiegészítő természetes takarmányozás mellett. A tóban előállított természetes táplálék biztosítja a halhús előállításához szükséges fehérjét, a kiegészítő takarmány pedig a halak életfenntartásához szükséges energiaigényt. Ez alól kivételt képez az egynyaras halak nevelése, ahol kizárólag GMO mentes teljes értékű táp használható.

A halak darált és szemes takarmányt kapnak, ami gabona magvakból (kukorica, kukorica-törtszem, búza, búza-törtszem, triticale, rozs, borsó) áll. A takarmányok szárazanyag tartalmának legalább 50%-a akasztói és dunatetőtleni termőhelyekről származik. A területen előállított étkezési búza őrlését követően a törtszem kerül vissza takarmányként a gazdaságba. A halak csak egészséges, kifogástalan minőségű takarmányt kaphatnak.

Egyik takarmányról a másikra csak fokozatosan 5-6 nap alatt lehet áttérni.

A testtömegtől és a víz hőmérséklettől függően kiszámítjuk a napi feletetendő takarmány mennyiségét a tóban lévő ponty tömege alapján. A meghatározott takarmány adagok mennyiségének a helyességét heti 1-2 alkalommal ellenőrizzük, a beszórt takarmányt 6 órán belül fel kell, hogy egyék a halak.

Kiegészítő takarmány mennyisége a halak életkora szerint:

- egynyarasnál a testtömeg 1-8%-a,
- kétnyarasnál a testtömeg 0,5-4%-a,
- háromnyarasnál a testtömeg 0,2-2,5%-a.

A napi takarmányadagokat naptári naponként és tavanként a takarmányozási napló tartalmazza.

5.4. Állategészségügy

Betegségmegelőzésre és állategészségügyi fertőtlenítésre a következők alkalmazzuk:

- két-háromévente a tavak részbeni kiszáritása, kifagyasztása;
- szervesetlen összetételű, nem toxikus anyagok használata (pl.: hidrogén-peroxid, közönséges só, mész, égetett mész, nátrium-hipoklorit, rézoxiklorid stb.);
- a természetben meglévő szerves összetételű, nem toxikus anyagok (pl. citromsav, hangyasav, ecetsav, perezetsav, alkohol stb.);
- a természetben meglévő növényi anyagok, abból előállított készítmények, kivonatok. A halkeltetőben az anyahalak altatására szegfűszegolajat használunk.

A telepen az állategészségügyi beavatkozásokról – gyógykezelésekről, helyi boncolásokról, intézeti vizsgálatokról, ellenőrzésekről, stb. – gyógykezelési naplót kell vezetni.

A telepen végre kell hajtani a járványvédelmi, takarítási és fertőtlenítési előírásokat, ezeket a naplóban rögzíteni kell.

A naplókat legalább 5 évig meg kell őrizni.

5.5. Feldolgozás

Vágási kor: minimum 2 év

Vágósúly: minimum (belsősegek nélkül értve): 1,5 kg

A lehalászaskor alkalmazott halászati eszközökkel, eljárásokkal a stressz minimalizálására kell törekedni. A lehalászott hal **élve, kádban 14 napig tárolható.**

Élő állatok szállításakor a szállítási szabályokat be kell tartani, az állományűrűséget a vízhőmérséklet és az oxigénbiztosítás függvényében kell meghatározni.

A jó minőségű „Akasztói szikiponty” termelés mellett a termék minőségének megőrzés érdekében a feldolgozás során a HACCP előírásokat be kell tartani.

5.6. Forgalmazás

Élő pontyként (továbbtartásra, horgászati célra, vágásra vagy feldolgozásra).

Feldolgozott áruként, előhűtve vagy fagyasztva a következő kiszerezési egységekben: tisztított ponty, filézett ponty, pontyfilé, pontyfarok, pontyfej, pontycsont, pontytej, pontyikra, pontybelsőség.

6. A TERMÉK ÉS A FÖLDRAJZI KÖRNYEZET KAPCSOLATA

Az „Akasztói szikiponty” tenyésztésére szolgáló tavak a Duna-Tisza közén, a Kiskunságban, a Kiskunsági Nemzeti Park szomszédságában elterülő szikes pusztákon épültek. A jelenleg védelmet élvező szikesek főleg a Duna szabályozása után alakultak ki, mivel a talajvíz mozgása megváltozott. Az erősen szikes – nyáron a sókiválástól vakítóan fehér – talajok jelentik a védett területek talajtani és geomorfológiai értékét. A megépült tavak benádasodó partjai jó élőhelyek, a tavak pedig Miklapusztával, a környező védett természeti területekkel egységes "zöld folyosót" biztosítanak, és pihenőhelyet az északról délre vonuló madártömegeknek. Különleges természeti értékei alapján az akasztói halastavak területét Natura 2000 hálózathoz tartozónak nyilvánították.

Az „Akasztói szikiponty” nevét a tógazdaság ökológiai jellemzőiről kapta, mivel az itt előforduló szikes talaj pozitívan befolyásolja a tenyésztett ponty húsának minőségét és ízét. Az első halastavak a 80-as évek közepén létesültek, majd a tórendszer 2000-ben érte el teljes nagyságát. Közel 400 ha halastó épült Akasztó és Dunatétlen közigazgatási területén. Az itt létrehozott halastavak szikes talajokon épültek. Sigmond (1923) szerint a szárazföldi szikes talajok kialakulásának egyik fő tényezője a vizet át nem eresztő altalaj. Ennek köszönhetően az akasztói szikes talajok kiválóan alkalmasak voltak halastavak építésére, amit a helyiek teljes mértékben ki is használtak. A haltermelésre használt szikes tavakban az altalaj kötött, sovány agyag, amelyen mindössze néhány cm termékeny iszap réteg van. A tavak átlagmélysége 70-80 cm. Az uralkodó északi szél gyakran átforgatja a fenéig a sekély tavak vizét, emiatt hőrétegzettség nem tud kialakulni és a tófenék oxigén ellátottsága is kedvező a lebontó szervezetek számára, így a halak szervezetében az ízrontó anyagok nem halmozódhatnak fel.

A napsütéses órák évi összege ötvenéves átlagban meghaladja a 2000 órát. Ennek és a tavak 70-80 cm-es átlagmélységének is köszönhetően a tavak gyorsan felmelegednek és hamarabb beindul a biológiai produkció, mint a mély tavakban.

Az „Akasztói szikiponty” kivételes minősége tehát a tenyésztés helyeül szolgáló földrajzi terület természeti adottságaival szorosan összefügg. A terület egyedi talajadottságai, a szik, a folyamatosan rendelkezésre álló tápanyagszegény, de kiváló minőségű táplálóvíz, az éghajlat, ezen belül a magas napfényes órák száma mind hozzájárul a hal egyedi és kitűnő minőségéhez.

Az „Akasztói szikiponty” minősége ugyanakkor nem csupán a természeti környezet egyedülálló adottságaiból fakad, hanem a helyi haltenyésztési hagyományokból és technikákból is.

A 2000-es évek elején, a korábban felhalmozott helyi szaktudás és sokéves tapasztalat tökéletesítése révén került kidolgozásra az a technológia, amely a helyi szikes tavak speciális körülményeihez alkalmazkodva lehetővé teszi a sovány húsú hal előállítását. A technológia szerint a hal egyedsúlya és a víz hőmérsékletének függvényében kerül meghatározásra, hogy mennyi takarmányt kell testtömeg %-ként a halakkal megetetni ahhoz, hogy a hal húsa sovány legyen. A halak jó természetes táplálékkal való ellátását folyamatos szerves trágyázással alakítják ki és tartják fenn.

A pontyot ritka népesítéssel, közepes és nagyméretű tavakban nevelik és kis mennyiségű egészséges abraktakarmánnyal etetik. A takarmányozást a hal energiaszükségletei alapján végzik. Ez a vízhőfoktól és a ponty súlyától függ. A takarmány 4-6 óra alatt elfogy, a maradék 18 óra során az állatnak magának kell megkeresnie a tóban a táplálékot. Az Akasztói Halgazdaság tavaiban 2 kilónyi takarmány elég egy kiló halhús előállításához, míg a szakirodalom 4-5 kilót ír elő. Az „Akasztói szikiponty” nagyon alacsony zsírtartalmú, erős, izmos, jellegzetes vörös hússal rendelkezik, mely jó állományú és jó ízű. Sok vitamint, aminosavat, ásványi anyagot tartalmaz. Mindezen tulajdonságok az „Akasztói szikiponty”-ot rendkívül könnyű és magas értékű természetes táplálékká teszik.

Az „Akasztói szikiponty” egyedülálló minősége annak is köszönhető, hogy az általánosan elfogadott népesítési irányszámok a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva és a termelési cél érdekében átdolgozásra kerültek. A halak fő tápláléka a tóban előállított természetes táplálék (zooplankton), ennek fenntartása a termelési ciklus során a legfontosabb feladat, hiszen ez az alapja a halhúsban felhalmozódó fehérjének, a jó íznek, az ízletességnek. A heti plankton vizsgálat és a kéthetenkénti próbahalászatok eredményei alapján a helyi szakemberek módosítják a termelés technológiai paramétereit, tápanyagpótlást végeznek, nagyvízi ritkító halászzattal darabszámot csökkentenek, majd takarmányadagot módosítanak a folyamatos jó húsminőség biztosítása érdekében.

Buják Csenge a „Pontyhús egyes fizikai és kémiai tulajdonságainak változása az időjárási körülmények hatására” c. diplomadolgozatában így ír az „Akasztói szikiponty”-ról: „Munkánkhoz olyan pontyfélét kerestünk, amely tenyésztéséből adódóan a leginkább közel áll vadon élő társaihoz. Így esett a választás az Akasztói Halgazdaság különleges termékére, az Akasztói szikipontyra, amelynek nevelése során erősen törekednek arra, hogy a halak számára természetes körülményeket biztosítsanak. Ez abban nyilvánul meg, hogy kizárólag gabonafélékkel kiegészített természetes táplálékkal (zooplanktonokkal) etetik a pontyokat.”

Az „Akasztói szikiponty” sajátos ízvilága, kiváló húsminősége a termőhelyi adottságnak, a metabolikus energiaszükségleten alapuló takarmányozásnak és sajátos termelési technológiának köszönhető, ez különbözteti meg más földrajzi területeken tenyésztett pontyoktól. A fogyasztók elismerik a minőséget az árban is, mert más földrajzi területeken tenyésztett pontyok értékesítési árához képest 10-15%-kal többet is kifizetnek érte. Az „Akasztói szikiponty” 2016-ban megkapta a Magyar Gasztronómiai Egyesület által alapított és az ország élvonalbeli konyhafőnökei és független szakembereinek bevonásával kiadásra kerülő Aranyszalag Minőség tanúsítványt, mint olyan hazai termék melynek minősége világszínvonalú.

7. ELLENŐRZŐ HATÓSÁGOK/SZERVEK

- NÉBIH (Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal)
(Cím: 1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.)

- Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Kalocsai Járási Hivatala
(Cím: 6300 Kalocsa, Szent István király u. 1/3.)
- Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Kiskőrösi Járási Hivatala
(Cím: 6200 Kiskőrös, Petőfi tér 3.)

8. EGYEDI CÍMKÉZÉSI ELŐÍRÁSOK

Az „Akasztói szikiponty” elnevezést mind a csomagolt, mind az élő hal forgalomba hozatalakor alkalmazzák.

Amennyiben az élő halat nagykereskedelmi forgalomban, szállítótartályokban, gépjárműveken szállítják, az elnevezés megjelenik a számlákon, szállítóleveleken és átvételi elismervényeken, illetve megjelenhet a tartályokon vagy a gépjárműveken is. Kiskereskedelmi szállítmányok esetében, azaz a halak boltokban és standokon történő értékesítésekor az értékesítés helyén jól látható módon megjelenik az „Akasztói szikiponty” felirat. Az „Akasztói szikiponty” leggyakrabban élve, csomagolás nélkül kerül közvetlen értékesítésre a fogyasztónak. Ilyenkor a bejegyzett elnevezést a vevőnek átadott értékesítési bizonylaton tüntetik fel.

Az értékesítésnek csak kis százalékát teszi ki a feldolgozott és csomagolt áru. A feldolgozott hal esetében az „Akasztói szikiponty” elnevezést, a termék saját logóját és az uniós OEM logót jól láthatóan feltüntetik a csomagoláson.

A termék alábbi színes logóját fel kell tüntetni a csomagoláson, legalább 3 cm átmérőjű méretben.

9. ELLENŐRZÉSI RENDSZER

A termék lényeges tulajdonságainak és előállítási módjának ellenőrzésére vonatkozó minimumkövetelmények és eljárások az alábbi táblázatban kerültek összefoglalásra:

Lényeges tulajdonság és/vagy előállítási mód	Minimumkövetelmények	Az ellenőrzés módja/módszere, gyakorisága
állattartás	Kétnyarasból maximum 550 db/ha. Tenyésztési időszak felétől darabszám csökkentés.	Mérlegelés, tókönyv, szállítólevél, kihelyezésként. Takarmányfelvétel ellenőrzése hetente.
takarmányozás	GMO mentes, egészséges abraktakarmány, maximum 2,1 kg 1 kg halhús előállításához.	Minőségi bizonyítvány, takarmányminősítés, szállítólevelek, takarmányozási

Lényeges tulajdonság és/vagy előállítási mód	Minimumkövetelmények	Az ellenőrzés módja/módszere, gyakorisága
	Metabolikus energiaszükségleten alapuló kiegészítő takarmányozás.	nyilvántartás.
friss hús	Max. 12 % zsírtartalom, vöröses szín, termékre jellemző nem zavaró illat.	Szemrevételezés, érzékszervi vizsgálat, évente halhús zsírtartalom vizsgálata.

Minőségbiztosítási rendszert kell kialakítása

- A víz, a táplálékok, a tápanyagok, a termelésre és tenyésztésre szánt élőlények rendszeres ellenőrzésére (minőségbiztosítás és ellenőrzés alapelve)
- Kiemelt jelentősége van a megelőző intézkedéseknek, kezeléseknak, ilyenek a szükséges vízkezelések (szűrés, fertőtlenítés, mész és rézoxiklorid felhasználásával), továbbá a megfelelő faj kiválasztása, az optimális állatsűrűség tartása és táplálása, valamint a sós fürdetés. Valamennyi kezelés esetén pontos dokumentációt készítünk.

10. MELLÉKLETEK

Térképek

Energia alapú takarmányozási táblázat

Szakdolgozat

Diplomamunka

11. IRODALOM

'Sigmund E. 1923. A hazai szikések és megjavítási módjaik. Magyar Tudományos Akadémia. Budapest.
 Buják Csenge (2016.) szakdolgozat: a „Pontyhús egyes fizikai és kémiai tulajdonságainak változása az időjárási körülmények hatására”, Szent István Egyetem, Élelmiszertudományi Kar
<http://chefpincer.hu/etel/618-aranyszalagot-kap-az-akasztoi-szikiponty.html>
<http://gaultmillau.hu/kalauz-2017/aranyszalag-minoseg-tanusitvany>

Közlemény

a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásban benyújtott „Újfehértói meggy” (OFJ) kérelem megjelentetéséről

A Földművelésügyi Minisztérium Eredetvédelmi Főosztálya a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásról és a termékek ellenőrzéséről szóló **158/2009. (VII. 30.) Korm. rendelet 5. §-ának (1) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján, a termékek földrajzi árujelzőinek uniós oltalmára irányuló eljárásban benyújtott „Újfehértói meggy” (OFJ) kérelmet az alábbiakban megjelenteti.

A jogos gazdasági érdeküket igazoló és Magyarország területén székhellyel vagy lakóhellyel rendelkező természetes és jogi személyek, illetve jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a kérelemben foglaltakkal kapcsolatos kifogásaikat **a közzétételtől számított két hónapon belül írásban nyújthatják**

be a Földművelésügyi Minisztérium Eredetvédelmi Főosztályára (1860 Budapest). A termékleírás mellékletei ugyancsak a FM Eredetvédelmi Főosztályán tekinthetők meg, előzetes időpont-egyeztetés alapján.

1. A TERMÉK ELNEVEZÉSE

„Újfehértói meggy”

2. A TERMÉK LEÍRÁSA

A meggy (*Prunus cerasus* L.) taxonómiaiilag a *Rosaceae* család *Prunoideae* alcsaládjába, az alcsaládon belül pedig a *Prunus* nemzetségbe tartozik. Keletkezésének géncentruma Kis-Ázsiába és a Kaukázus elővidékére tehető (SURÁNYI, 2003). Olyan származékfaj, mely a cseresznye (*Prunus avium* L.) és a csepleszmeggy spontán hibridjeként jött létre (OLDEN és NYBOM, 1968). A maga sokszínűségével és alakgazdagságával csak ott keletkezhetett, ahol a cseresznye és a csepleszmeggy elterjedési területe tartósan összeért vagy egymás közé ékelődött. Vadon termő alakjai eddig még nem ismertek, de elvadulásáról sok adat található (BRÓZIK, 1982).

Fája középnagy méretű, felfelé álló, vagy lelógó ágakat nevel, felkopaszodásra hajlamos. Leveli hosszúkásak, tojásdad vagy elliptikus alakúak, levélfelületük fényes zöld, levél fonáka finoman szőrözött. Virágzata 2-4 (néha 5) virágból áll, színük fehér.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés használatára az alábbi fajtákból származó friss gyümölcs jogosult: Újfehértói fürtös, Kántorjánosi 3, Debreceni bőtermő, Éva, Petri. A felsorolt fajták különböző időben érnek, de a hasonló gyümölcsminőség miatt folyamatos ellátást biztosítanak a fogyasztók számára. A fajták mind a térség különböző tájain folytatott tájselekciónból származnak. Az „Újfehértói meggy” országos és nemzetközi hírnevét a térség kedvező éghajlati adottságai, termesztési hagyományai, valamint a termesztéstechnológia szigorú betartása biztosítja.

Az „Újfehértói meggy” OFJ termék az alábbi minőségi jellemzőkkel rendelkezik:

- héj: mindig fényes, a sötétpirostól a bordópirosig változó;
- gyümölcshús: kemény, közepesen festőlevű, a *Debreceni bőtermő* kivételével;
- íz: harmonikusan édes-savas, a *Kántorjánosi 3* és az *Éva* kissé savasabb;
- cukortartalom: legalább 14 Brix-fok
- cukor/sav arány: 8-20;
- minimális savtartalom: 0,6 citromsav %;
- legkisebb gyümölcsméret: 19 mm.

A friss fogyasztásra szánt gyümölcs szüretelése 80-90 %-os érettségi állapotban történik. A feldolgozásra szánt gyümölcs szüretelése teljes érettségben (a korona belsejében lévő összes gyümölcs szárazon válik a gyümölcskocsánytól) történik.

Az érettség foka megállapítható a gyümölcs színéből, a gyümölcskocsánytól való leválásból, a hús keménységéből. Főleg gyakorlati tapasztalatok alapján, ha a brix % értéke 14-18-as számot mutat, a meggy érettnek tekinthető.

A gyümölcs friss fogyasztásra való értékesítéskor a következő jellemzőkkel is rendelkezik: ép, sérülésmentes; száras; tiszta, látható idegen anyagtól mentes; egészséges, rothadástól, növényvédő

szerektől és kártevőktől mentes. Feldolgozásra való értékesítéskor a gyümölcsszár megléte nem követelmény.

Az „Újfehértói meggy” OFJ jelzést csak az Újfehértói Kutató Intézetben szelektált fajtákból származó gyümölcs esetében lehet használni (Újfehértói Fürtös, Kántorjánosi 3, Debreceni bőtermő, Éva, Petri).

**A fajták gyümölcseinek főbb beltartalmi jellemzői a határértékek alapján
(től-ig)**

Fajta	Száranyag %	Cukor %	Összes sav %	C-vitamin mg/100g
Újfehértói fürtös	14,49 – 23,23	13,10 – 19,20	0,60 – 1,38	9,16 – 16,20
Debreceni bőtermő	13,47 – 21,57	12,20 – 18,40	0,66 – 1,21	9,51 – 15,50
Kántorjánosi 3	13,72 – 21,79	11,10 – 18,80	0,79 – 1,30	7,40 – 14,09
Petri (R)	12,06 – 20,12	10,08 – 17,20	0,64 – 1,47	6,87 – 15,85
Éva (T)	11,75 – 21,47	10,50 – 18,50	0,79 – 1,30	9,51 – 15,50

**A fajták gyümölcseinek főbb jellemzői a határértékek alapján
(től-ig)**

Fajta	gyümölcs- átmérő (mm)	gyümölcs- tömeg (g)	mag- tömeg (g)	Brix%	sav	cukor/sav arány
Újfehértói fürtös	19,3-23,0	3,7-6,2	0,3-0,38	13,1-18,1	0,6-2	9,1-21,8
Debreceni bőtermő	19,4-24,1	3,9-6,9	0,3-0,43	12,2-17,8	0,7-2,3	7,6-17,2
Kántorjánosi 3	20,2-24,1	4,1-6,7	0,32-0,42	11,1-20,3	0,7-2,1	9,6-15,4
Petri	19,6-23,2	4,1-6,5	0,31-0,41	11,9-18,5	0,6-2,2	8,4-25,9
Éva	19,5-24,7	4,1-7,3	0,31-0,40	12,2-18,6	0,7-2	9,3-15,4

ÚJFEHÉRTÓI FÜRTÖS

alak: felülről kissé nyomott gömb
 méret: középnagy vagy nagy, 19-23 mm
 gyümölcshéj színe: fénylő bordópiros
 hússzín, állomány: vérpiros, kemény, mérsékelten festőlevű
 íz, savtartalom: harmonikusan édes-savas
 érési idő: július eleje, érése elhúzódó

DEBRECENI BŐTERMŐ

alak: gömbölyded, felülről és oldalról kissé nyomott
 méret: középnagy vagy nagy, 19-24 mm.
 gyümölcshéj színe: fénylő, sötétpiros
 hússzín, állomány: piros, kissé puha, leve világosabb

íz, savtartalom: savas-édes
 érési idő: június vége, az Újfehértói fürtös előtt 4-5 nappal

KÁNTORJÁNOSI 3

alak: kissé nyomott gömb
 méret: középnagy vagy nagy, 20-24 mm
 gyümölcshéj színe: bordópiros
 hússzín, állomány: piros, kemény, közepesen festőlevű
 íz, savtartalom: erős meggyízú, magasabb savtartalom
 érési idő: az Újfehértói fürtös előtt 2-3 nappal

PETRI

alak: kissé lapított gömb
 méret: középagy vagy nagy, 19-23 mm.
 gyümölcshéj színe: bordópiros,
 hússzín, állomány: piros, kemény, közepesen festőlevű
 íz, savtartalom: harmonikusan savas- édes
 érési idő: július eleje, az Újfehértói fürtös és az Éva után 3-4 nappal

ÉVA

alak: gömbölyded, felülről kissé nyomott
 méret: középnagy, 19-24 mm
 héjszín: sötétpiros, fényes
 hússzín, állomány: piros, kemény, mérsékelten festőlevű
 íz, savtartalom: kissé savas, cukortartalma alacsonyabb
 érési idő: július eleje

A friss fogyasztás alatt az azonnali étkezésre és befőzésre, fagyasztásra, szárításra alkalmas termékanyagot értjük.

A pálinkafőzésre, illetve légyártásra alkalmas termék esetében az érettségi fok 100 % legyen. Ebben az esetben a termék adott évjáratra jellemző szárazanyagtartalma tovább nem emelkedik (megállapítható naponkénti refraktométeres méréssel), savtartalma többszöri mérés alapján állandó marad, hússzíne mély telítettségű vörös lesz. A gyümölcsön lehetnek apró sérülések, de idegen anyagtól, más szennyeződéstől gyakorlatilag mentes legyen. Teljesen érett állapotban a gyümölcskocsány a gyümölcstől szárazon válik, így géppel rázható.

A friss fogyasztásra és feldolgozásra, illetve pálinkafőzésre szánt „Újfehértói meggy” az adott földrajzi területen belül meghatározott termőtájról származhat, egyöntetű minőségű és azonos eredetű, a fajtára jellemző gyümölcsméretű és színű lehet.

A friss fogyasztásra és feldolgozásra szánt meggy legyen kellően kifejlett, megfelelően érett, idegen anyagtól, kártevőktől gyakorlatilag mentes.

A pálinkafőzésre szánt „Újfehértói meggy” legyen 100 %-os érettségi állapotú, idegen anyagtól (levél, ágdarab), más szennyeződéstől gyakorlatilag mentes.

3. A FÖLDRAJZI TERÜLET MEGHATÁROZÁSA

A földrajzi árujelzőt kizárólag Szabolcs-Szatmár-Bereg megye alább felsorolt településeinek közigazgatási területéről származó, ott termesztett meggyre lehet alkalmazni:

Érpatak, Geszteréd, Kálmánháza, Nagykálló, Nyíregyháza-Bálintbokor, Nyíregyháza-Butyka, Nyíregyháza-Császárszállás, Nyíregyháza-Lászlótanya, Nyíregyháza-Újsortanya, Újfehértó.

A földrajzi területen a felsorolt helyiségek körzetében jelentős az Újfehértói megyy termesztése. Az Újfehértói Gyümölcsstermesztési Kutató és Szaktanácsadó Kht. több évtizedes kutatás-fejlesztési eredményei alapján ma már egyre jobban terjed a gyümölcsstermesztő gazdák körében a környezetkímélő integrált- és ökológiai gazdálkodás szemlélete, amely meghatározó szerepet játszik a minőségi meggytermesztés gyakorlati megvalósításában.

4. A FÖLDRAJZI TERÜLETRŐL VALÓ SZÁRMAZÁS IGAZOLÁSA

Az adott termőhely azonosítása érdekében az átvevő listát készít a kijelölt termőhelyen termelőkről, melyet aktuálisan karbantart. Velük a vegetációs időszak elején szerződést köt. A behozott mennyiség jelentősen nem haladhatja meg a helyszíni ellenőrzéskor prognosztizált ill. a gazdálkodási naplóban feltüntetett termésmennyiséget. Friss fogyasztás esetén a behozott áru göngyölegén rögzítik a beszállító nevét, a gyümölcs származási helyét és parcella azonosítóját, a termék megnevezését fajta meghatározással. Valamint a gyümölcs szedésének időpontját, minőségi osztályba történő besorolását és a nettó súlyát. Egyéb felhasználás esetén elegendő a gyümölcs jelen termékleírás 4.1. pontjában meghatározottak szerinti igazolása.

4.1. A termőhely, a termelő és a fajta igazolása

A származás igazolása átvételi jeggyel és őstermelői igazolvány bemutatásával történik. Az őstermelői igazolványon fel van tüntetve a termelő neve, címe és az adott helyhez kötődő termelési engedély illetve, hogy milyen gyümölcsöt termel. Az átvételi jegyen fel kell tüntetni a gyümölcs termesztésének pontos helyét helyrajzi számmal. Azonosíthatatlan vagy kétes eredetű gyümölcsöt nem szabad átvenni. Megfelelően dokumentálni kell a termék útját a gyümölcs átvételétől a gyártáson keresztül a végtermékig. Minden termelőtől igazoláslapot és permetezési naplót kérünk.

4.2. Nyomon követésre vonatkozó kritériumok

A beérkező gyümölcsök nyomon követésére nagy hangsúlyt fektetünk. Esetleges nem megfelelés, termékviSSzahívás esetén a termék útja egyértelműen visszakövethető kell, hogy legyen. A bizonylati album tartalmazza a gyümölcsátvételi és minőségellenőrzési naplót, amely a nyomon követés alapjául szolgál. Rögzítve van benne, hogy mely beszállítótól származik az adott gyümölcs, a gyümölcs fajtája, a bizonylatszám, a mennyiség kg- ban meghatározva, a dátum, a tartály, ref %, pH, megjegyzés, valamint a beérkező gyümölcs minősége, illetve a gyümölcsöt átvevő személy aláírása. A gyümölcsök beérkezése mennyiségi és minőségi átvétellel történik.

5. A TERMÉK ELŐÁLLÍTÁSI MÓDJA

5.1. Termesztési (és gondozási) feltételek, követelmények

Ökológiai igény

A meggy számára a mély termőrétégű, jó víz- és levegőgazdálkodású, humuszban és tápanyagokban gazdag, közép kötött talajok a legkedvezőbbek. Sajmeggy alanyon a semleges közeli, gyengén savanyú talaj pH-t (5,5-7) kedveli. Ha a talaj pH 7 felett van, mésztűrőbb alanyt kell választani.

A földrajzi terület adottságai, a tengerszint feletti magasság megfelelnek a meggytermesztésre. Leginkább a sík, maximum 4%-os lejtésű területek jöhetnek szóba, mint termőhelyek. Telepítéskor kerülni kell a meredek, erős mélyedésekkel és kiemelkedésekkel tarkított (fagyugos, pangó vizes) területeket.

Az ültetvény helyének kijelölésekor az uralkodó szélirányt, a szél erősséget és a légmozgási tényezőket (nyitott, zárt, védett fekvésű területek) is figyelembe kell venni. Az ültetvény mikroklímája ugyanis a gyümölcs ízét, az érési és színeződési folyamatokat is jelentősen befolyásolja.

Telepítés

Az ültetéshez csak kellő mértékben fejlett, egészséges, dús gyökérrzel rendelkező oltványokat szabad használni, amelyek származási igazolvánnyal rendelkeznek illetve minimum C.A.C: követelményeknek felelnek meg. Az ültetvényeket általában gépi rázásra tervezik, ezért a használatos alany a sajmeggy.

Az ültetés történhet ősszel és tavasszal.

Őszi ültetés:

Az ültetés időpontja a lombhullástól a fagyok beálltaig tarthat. Mikor a gyökérrzónában a talaj hőmérséklete 8 °C alá süllyed, az ültetést célszerű tavaszra halasztani, az oltványokat verelőben átteleltetni. A gyökérrképződéshez 6-8 °C hőmérséklet szükséges. A fáknek célszerű kb. 60 x 60 x 50 cm-es gödröt ásni. Ha a gödör aljára szerves trágyát teszünk, azt le kell fedni 10 - 20 cm-es talajréteggel, hogy a fa gyökere ne érintkezzen a trágyával. A fa gyökereit visszavágjuk (2-3 cm-es rész), majd beiszapoljuk és úgy ültetjük el, hogy a gyökérrnyak a talajszint felett legyen. Enyhén betapossuk, majd 10-20 l vizet öntünk rá, hogy a gyökerekhez bemossa a talajt. A víz elszivárgása után a fa törzsét ellátjuk vadvédő hálóval, majd felkupaoljuk.

Tavaszi ültetés:

A fagyok elmúltától rügpattanásig lehet ültetni. A gödrök kiásása és az ültetés módja megegyezik az őszi ültetésnél leírtakkal. Az ültetés előtt az oltványokat célszerű egy napig vízbe áztatni, hogy a tél folyamán elvesztett nedvességet bepótolja. Tavasszal a gyökerek végein a metszslapot megújítjuk, nem vágunk le belőle akkora részt, mint ősszel. Ültetés után az öntözést egy párszor megismételjük. Tavaszi ültetésnél az ültetést virágzásig lehet folytatni, de az oltványokat ültetésig hűtőházban kell tartani.

Mindkét időpont megfelelő lehet, ha betartjuk a talaj-előkészítés, oltványkezelés, valamint a telepítés szabályait. Ősszel addig ültethetünk biztonságosan, amíg a talaj hőmérséklete nem süllyed 5 °C alá. A megfelelő hőmérsékletű talajban megindul az eltelepített oltványok gyökérrnövekedése, ami biztosabb eredményezhet. Az őszi telepítés mellett szól az is, hogy a nagy mennyiségű téli csapadékkal

átáztatott talajban történik a fák első vegetációba indulása, míg tavaszi telepítés esetén sokszor már száraz talajba kerülnek az oltványok. Ha öntözni tudunk, akkor az időben végzett tavaszi telepítés is megfelelő biztonsággal végezhető.

Megporzás

Az Újfehértói meggy fajtái öntermékenyek, tehát kötnek gyümölcsöt a saját pollenjükkal, *de csak akkor, ha azt valamilyen külső tényező – pollenvektor - átviszi a portokokból a bibére.*

Tapasztalataink szerint a meggyültetvényekben nagyon kevés vadon élő megporzó rovar (vadméh faj) fordul elő, számos mérés igazolja, hogy a viráglátogató rovaroknak csak 0,5-1 %-át teszik ki a vadméhek. A meggyültetvények jó megporzása és egyenletes, jó terméshozása érdekében tehát a mézelő méhek rendszeres felhasználására, **irányított méhmegporzás alkalmazására van szükség**. Egy hektár meggy beporzásához általában 6-8 család szükséges. Kiegészítő jelleggel azonban a speciális magporzó vadméhek elszaporítása is előnyös lehet a meggyültetvényekben.

Koronaalakítás, metszés

Az Újfehértói meggy fajtakörhöz tartozó fajták, csüngő koronát nevelnek, felkopaszodásra hajlamosak, ezért évente rendszeres metszést igényelnek.

A meggy a vesszők visszametszésére igen jól reagál, azaz a visszametszés mértékétől függően az oldalrügyekből eltérő hosszúságú és erősségű vesszők képzésére hajlamos. Ezért a termőre fordulás előtt a tél végi koronaalakító metszés során a vesszőket minden esetben mérsékelten visszametsszük a jobb elágazódás, azaz a termőfelület minél korábbi kialakítása céljából.

Termőre fordulás előtt a koronaalakító hajtásválogatást a termő fákhoz képest korábban, május végétől június közepéig végezzük. Ennek során a központi tengelyből eredő oldalelágazásokon 1-2 cm-es csomk hagyasával eltávolítjuk a függőleges irányú, csomk nélkül pedig a lefelé irányuló, csüngő hajtásokat. A hajtásválogatást követően az oldalágak megmaradó hajtásai „halbordás” szerkezetet mutatnak (ezt a metszémódot a termőkorú fák esetében is hasonlóképpen alkalmazzuk).

A gépi szüretelésre kialakított nyitott, azaz váza koronaformájú fák alakító metszésére elsősorban a nyugalmi időszak vége alkalmas. A szüret után csak a korona belsejébe törő hajtások ritkítására kerül sor.

A korona egyenletesen jó megvilágítása érdekében törekednünk kell a kúpos illetve kúpszerű forma fenntartására. A kúpos forma a gépi szüretelésű, nyitott koronánál is alkalmazandó az oldalágak vonatkozásában.

Termőkorú fákban a korona belsejében a vesszők és gallyak rendszeres visszametszésével tartjuk fent azok vitalitását, azaz a regeneráció lehetőségét. A korona felső valamint perifériális részein a növedékek ritkítása, azaz től történő eltávolítása javasolt.

A különböző korú termőrészek közül a 3 éves gallyzat a legnagyobb termékenységi hajlamú, azaz keresztmetszetükre vonatkoztatva ezek produkálják a legnagyobb fajlagos termésmétegeket. A metszés illetve ritkítás során segítsük az ilyen típusú termőgallyak kialakítását és a megfelelő megvilágítottságuk biztosítását.

A fák 4-5 éves kora után ún. gallyritkító metszéssel biztosítjuk a szellős, jól megvilágított koronaszerkezetet.

A termőfák nyári metszésére a szüretet követő 3 hétben kerüljön sor. Ennek során az 1-4 éves korú részeket ritkítjuk, illetve szükség szerint visszametsszük. Az idősebb illetve vastagabb koronarészek ritkítását a nyugalmi időszak végén, a rügyfakadáshoz közeli időpontban végezzük el.

Talajművelés

Az ültetvények talajművelését elsősorban az adott talajtípus határozza meg. A talajművelés során úgy kell eljárunk, hogy ne romboljuk a talaj szerkezetét, kíméljük és védjük a hasznos élőszervezeteket, ne szennyezzük a talajt és óvjuk a vízkészletet.

Ennek legfőbb elvei a következők:

- a talajművelés módját, idejét és eszközét a vízellátottság, a talaj tulajdonságai és a talaj állapota alapján kell megválasztani,
- korlátozni kell a talaj szerkezetét romboló tárcsa és talajmaró használatát,
- előnyös a füvesített sorközök használata,
- a facsík gyommentességét mechanikailag, vagy ún. „zöld” környezetvédelmi besorolású gyomirtó szerekkel lehet biztosítani.

A meggy számára a jó víz- és levegőgazdálkodású, tápanyaggal jól ellátott, közép-kötött talajok a legalkalmasabbak. A felsorolt földrajzi területek meggytermesztésre alkalmas talaja humuszos homoktalaj, kitűnően művelhető, megfelelő víz és tápanyagellátás mellett egyöntetű minőségű terméket ad.

A talajlazítást akkor célszerű elvégezni, mikor a kikelő gyom magassága eléri a 10 - 15 cm-t. A gyökerek elhelyezkedése és levegőigénye miatt célszerűbb az ugar művelés, mint a füvesítés. Az első talajművelést fontos elvégezni a cserebogarak rajzásáig, ezzel csökkentjük a talajfelszín közeli tojáslerakó helyek számát. A mechanikai művelést a gépi rázás előtt 2 - 4 héttel célszerű befejezni, hogy a talaj megfelelően leülepedjen, így kisebb lesz a ponyvára lerázott gyümölcs szennyeződése, valamint a gyökérszakadás kockázata.

Füvesítés csak akkor indokolt, ha biztosítani tudjuk a 700-800 mm-nek megfelelő vízellátást. A füvesített területet rendszeresen kasálni kell (kb. 20 cm-es fűmagasságnál). A gyepesített területet ősszel sekélyen lazítani szükséges a megfelelő szellőztetés érdekében.

A sorok alatti terület művelésénél fontos, hogy a sorok két oldalán 50 cm-es facsíkot kell biztosítani. A gyökerek közelsége miatt a művelési mélység csak 8-10 cm lehet. Erre a célra legalkalmasabb a vezérelt oldalazó talajmaró illetve a forgóborona.

Tápanyagellátás és- utánpótlás

A tápanyag-gazdálkodás során elsődleges cél a termés növelése illetve a hiánytünetek elkerülése.

Nitrogén. A lombzat színeződéséből és a hajtásnövekedés mértékéből következtethetünk a N-ellátottságra. A N-hiány mellett, a túlzott ellátás is felborítja a meggyfák tápanyag-ellátottsági egyensúlyát. Túlsúlyba laza szövetű, kevésbé zamatos gyümölcsöt eredményez.

Foszfor. A meggy nem kifejezetten foszforigényes. Hiányára, kötött, agyagos, vályogos, nagy karbonát-tartalmú vagy alacsony pH- értékű talajokon számíthatunk.

Kálium. A meggy jelentős mennyiségű káliumot vesz fel, melynek szerepe a vízháztartásban, a betegség- és stressz tűrésben (szárazság, fagy), a szénhidrátforgalomban jelentős. Kedvezően hat a gyümölcsök ízének és zamatanyagainak kialakulására, a sav- és cukortartalomra, valamint a csonthéj képződésére.

Magnézium. Klorofill alkotóként fontos szerepet játszik a fotoszintézisben, a növényi asszimilációban, anyagcserében, enzimatikus folyamatokban. Hiányára, kis tápanyagtókéjú, homoktextúrájú, savanyú kémhatású és agyagásványban szegény talajokon, illetve egyoldalú K-trágyázás esetén (ionantagonizmus) számíthatunk.

Kalcium. A nitrogén és a kálium mellett a meggy legnagyobb mennyiségben a kalciumot igényli. Serkenti a sejtek, szövetek hosszanti megnyúlását, differenciálódását. Szabályozza a sejtfalak átjárhatóságát, növeli a gyümölcs húskeménységét.

Kén. A meggy viszonylag kevés ként tartalmaz, konkrét tápelem-ellátottsági határértékeket hazánkban még nem állapítottak meg.

Bór. Nélkülözhetetlen a rügydifferenciálódásban, a virágszervek fejlődésében, a megtermékenyülésben. Hiányára homoktextúrájú, vagy meszes talajokon, csapadékszegény időjárási körülmények között számíthatunk.

Vas. A meggy nagy mennyiségben igényel vasat. Nem mobilizálható, így hiánya nehezen orvosolható. Vashiány karbonátos, nagy agyagtartalmú talajokon vagy levegőtlen viszonyok (időszakos vízborítás, tömörödött talajrétegek) között alakulhat ki.

Mangán. Hiánya meszes homoktalajokon vagy nagy humusztartalmú talajokon ill. száraz, szellőzetlen, túlmeszesített körülmények között alakulhat ki. A meggy érzékeny a mangánhiányra. Savanyú kémhatású talajokon könnyen felvehető, ami toxicitást is okozhat.

Réz. Hiányával elsősorban savanyú homoktalajokon kell számolni.

Cink. Hiányával elsősorban meszes homoktalajokon kell számolni. Túlzott P-trágyázás is indukálhat Zn-hiányt. A szervestrágyázás elősegíti felvételét. A meggyfák fokozottan érzékenyek a cinkhiányra.

A talajvizsgálatok adnak reális alapot a trágyázás mértékének, módjának, mélységének, idejének, gyakoriságának meghatározására, nemcsak a telepítés előtti, de a termőkori "fenntartó" trágyázásnál is. A telepítést követően talajvizsgálatokat 3-5 évente célszerű végezni. A talajmintavétel helyes kivitelezése kulcsfontosságú a kapott eredmények értelmezése szempontjából.

A levélanalízis a talajból ténylegesen felvett tápelemek mennyiségét mutatja és utal az esetleges hiányokra vagy túltápláltságra is. A növényvizsgálat, a konkrét tápelem tartalmak meghatározásán túl, lehetőséget kínál a tápelem arányok megállapítására is. A tápelem arányok számításával a tápelem-ellátottság egyensúlyi viszonyaira jobban következtethetünk, mint az abszolút tápelem-mennyiségek használatával. A gyakorlatban a N/K, N/Ca, K/Mg és a K/Ca arányok bizonyultak a leghasznosabbaknak. A tápelem arányok optimális értékektől való eltérésének mértéke hasznos információt szolgáltat az ültetvényben uralkodó tápanyag-felvételi diszharmoniairól.

A *fenntartó trágyázás* során kerül pótlásra az ültetvényben egy év alatt megtermelt termés előállításához szükséges tápanyagok mennyisége. A *fenntartó trágyázás* lehet talaj- vagy lombtrágyázás illetve tápoldatozás. A talajtrágyázásnál figyelembe kell venni, a fák gyökérzónájának horizontális és vertikális elhelyezkedését.

Mivel közepkötött talajokon, termőkorban a gyökérzet 75-90%-a a felső 60 cm-es talajrétegben helyezkedik el (homoktalajokon 0-80 cm) fontos, hogy a *fenntartó trágyázás*kor is ennek a talajrétegnek a tápanyagtartalmát növeljük elsősorban.

A tápanyagok felvételére alkalmas gyökérzet általában a törzstől számítva a koronaszélesség, „csurgó” 1,5-2-szeresére terjed ki a sorköz irányába. A *fenntartó trágyázás* adagjainak meghatározásánál éppen ezért a talajvizsgálatot és a trágyaigényt is sávosan, a csurgó által meghatározott szélességben végzik, illetve számolják. Mivel a bemunkálás mélysége erősen korlátozott az ültetvényben (gyökérsérülés), így az ültetvényben már csak sekély beművelést alkalmazhatunk.

Makroelem-trágyázás

N-trágyázás. A meggy nagy nitrogén igénye miatt érzékeny a N-ellátottságra. A meggy N-trágyázását úgy kell időzíteni, hogy a három kritikus felvételi időszakban (kihajtástól a kötődésig, az intenzív hajtás- és gyümölcsnövekedés valamint nyárvégétől lombhullásig) megfelelő mennyiségben és formában legyen jelen.

Ca- és Mg-trágyázás. A telepítés után, a termőhely talajadottságaitól és az alkalmazott trágyázási gyakorlattól függően, időközönként szükségessé válhat a meszezés. Ilyen esetekben a kijuttatott mérszadag mennyiségét a 0-30 cm-es rétegre kell számítani és inkább gyakrabban, kis adagokkal kell végezni. Mg-pótlásra savanyú, homoktalajokon kerülhet sor, vagy nagy adagú K- ill. Ca-trágyázás esetén. Az adagok meghatározásánál figyelembe kell venni a talaj kötöttségét.

Homokon a nitrogén és a kálium, míg a kis leiszapolható részt tartalmazó homokon a foszfor is kiszórható a felszínre, bemunkálás nélkül. A 3-4%-nál lejtősebb területen azonban még ekkor is szükséges a kiszórást követő sekély bemunkálás. Nagyobb leiszapolható részt ($\geq 20\%$) tartalmazó vagy kötöttebb ($K_A > 33$) talaj esetén a P-t és a K-ot is, lehetőleg a 30-40 cm-es rétegbe kell beművelni. Ezekben az esetekben, azonban a törzshöz 80-100 cm-nél közelebb ne végezzünk altalaj-műtrágyázást. A K-trágyázást 2-3 évente elég elvégezni. A nagy adagú mérsztrágyázást célszerű a telepítés előtt elvégezni. A *fenntartó* adagokat nem, vagy csak sekélyen munkáljuk be és akár 3-4 évi adag is összevonható a P- és Mg-trágyázáshoz hasonlóan.

Mikroelem-trágyázás

Mikroelem-hiány esetén bár a talajtrágyázás (kelátokkal) is megoldható, mégis a gyakorlatban inkább a lomb- vagy permetezőtrágyázás terjedt el.

A levelekre kijuttatott tápelemek felvétele több órát, néha napot is igénybe vesz, csak a folyékony állapotban lévő tápoldatból képes a növény tápanyagot felvenni, ezért a felvétel időtartama korlátozott és szakaszos. Ezért a lombtrágyázás eredményessége jelentősen függ a környezeti tényezőktől. A legtöbb lombtrágya-készítmény vízben oldódik és adalékként nedvesítő- ill. tapadó-képességet fokozó szert tartalmaz, melyek az esőállóságát, felvehetőségét fokozzák. A lombtrágyák általában növényvédő szerekkel együtt is kijuttathatók, de erről keverési próbával meg kell győződni. Az oldatokat frissen kell készíteni! A lombtrágyázás az intenzív hajtásnövekedés időszakában a leghatékonyabb.

Szervestrágyázás

Napjainkban a környezetkímélő illetve az ökológiai gazdálkodás előtérbe kerülésével ismét reneszánszát éli. Az EU is támogatja a „természet közeli” tápanyagpótlási módszerek terjedését. A szerves trágya azon túl, hogy tápanyagforrás, javítja a talaj fizikai, kémiai tulajdonságát, elősegíti a jó talajszerkezet kialakulását, élénkíti a talaj mikrobiológiai életét, vitaminokat, hormonokat, növényi növekedést serkentő anyagokat juttat a talajba, növeli annak szervesanyag-készletét, valamint tápanyag-szolgáltatása hosszú időtartamú (2-4 év).

A szerves trágyát a telepítés előkészületei során a mélyszántás előtt kell kiszórni, a későbbiekben általában szeptember – november hónapokban. Figyelembe kell venni, hogy az évente kiszórható „N” hatóanyag mennyisége nem lehet több 170 kg/ha értéknél.

A szerves trágyát célszerű a telepítés előtt mélyműveléssel bejuttatni, mert különben gyorsan bomlik. Adagját a talaj fizikai, kémiai tulajdonságaihoz, kötöttségéhez kell igazítani. Laza talajokon kisebb adagokban (15-25 t/ha) gyakrabban (2-3 év); kötött talajokon nagyobb adagokban (30-40 t/ha) ritkábban (4-5 év) célszerű adagolni.

Tápoldatos öntözés

A módszert már régóta használják, főképp fiatal gyümölcsfák egyedi tápanyag-utánpótlására. Napjainkban azonban már egész ültetvények kiegészítő tápanyag-utánpótlása is megoldható a módszerrel.

A technológia alkalmazásakor a következő szempontok figyelembevétele ajánlott:

- a meggy tápanyag igénye, talajtípus, öntözési rendszer sajátosságai,
- vízminőség (kicsapódások, dugulások elkerülése végett),
- öntözési gyakoriság,
- egyéb trágyázási módok kijuttatási időpontjai és mennyiségei
- kálium-klorid használatának mellőzése, a fitotoxikus hatás elkerülése érdekében
- gyökérzet kiterjedtsége.

Az egyenetlen csapadékeloszlás szükségessé teszi főleg a kritikus időszakokban az öntözést. A meggy leginkább vízigényes fejlődési szakaszai a hajtásnövekedés és a gyümölcsfejlődés ideje, ami hazánkban májusra június első felére tehető. A gyümölcsfejlődés alatti túlzott csapadék viszont gyümölcsrepedéshez vezethet. Több éves tapasztalataink szerint az említett földrajzi területen április 1. és július 31. közötti időszakban kb. 110 mm öntözővíz kijuttatása szükséges. A számításnál figyelembe vettük a sokéves átlag alapján lehulló csapadékmennyiséget, a meggy vízszükségletét a jelzett hónapokban.

Hónap	Várható csapadék mm	Szükséges öntözővíz mm	Összesen mm
Április	40	20	60
Május	54	25	79
Június	76	20	96
Július	66	45	111
Összesen	236	110	346

Vízgazdálkodás

A meggy öntözése a közelmúltban nem volt szükségszerű; az alanyválasztás, telepítés helyének (ökológiai tényezők) megválasztása nem indokolta a meggy öntözését. A meggy a fejlődés során a szárazság túléléséhez alkalmazkodott, jól fejlett, nagy szívóerővel rendelkező gyökérrendszerrel bír. Ebben nemcsak a gyökérzetnek, hanem a belső vízforgalomnak is szerepe van.

A meggyültetvények éves vízigénye legkevesebb 600 mm, de a csapadék egyenetlen eloszlása okozza a problémákat. A 750-800 mm/év alatti területen öntözési berendezés használata a telepítéseknél feltétlenül indokolt.

A meggy vízigénye

A tavaszi, nyár eleji szárazság a későn érő meggy fajták gyümölcsméretét csökkenti, aprósítja, ami ellen öntözéssel védekezhetünk. A gyümölcsfejlődés alatt viszont a túlzott mennyiségű csapadék gyümölcsrepedést okoz, rontja a minőséget.

További indok az öntözés bevezetésére, hogy a meggyzüret utáni időszak jó vízellátása – javítva a levelek asszimilátum-termelését – kedvező a virágrügyképződésre, illetve a következő évi termésképzésre.

Júliusi-augusztusi száraz aszályos időszakban vízpótló öntözést kell alkalmazni. A kijuttatott vízadag 15-30 liter/fa kéthetente, vagy 30-50 mm/500 mm kiegészítése 800 mm-re, ez 6-7 alkalmat jelent.

A meggy növényvédelmi technológiája biotermesztésben

A meggy elsősorban feldolgozóipari nyersanyag, a friss fogyasztási hányad nem jelentős. Az „Újfehértói meggy” elnevezéshez kapcsolódó fajták a legtöbb feldolgozási célra alkalmasak. Az egyes gyümölcsök koronán belüli érettség tekintetében különböznek, ami a különböző időben történt megtermékenyülésüknek és a fénynek való eltérő kitettségüknek köszönhető. A korona külső részén már minden egyes gyümölcs szárazon válik a kocsánytól, a koronán belül nem minden gyümölcs (kb. 10 %-uk nem). Feldolgozásra, friss fogyasztásra ez az időpont a legmegfelelőbb.

Pálinka előállításnál fontos a gyümölcs cukorfoka, ami a koronában lévő minden gyümölcsre igaz. Tehát megvárjuk, míg a korona belsejében lévő összes gyümölcs szárazon válik a gyümölcskocsánytól, akkor rázzuk le.

A fák nyugalmi állapotában, rügypattanást megelőzően

A nyugalmi időszakban elsődleges feladatunk a fák ápolása és tisztogatása. A fa lombkoronájában található monília és glöospóriumos gyümölcsmúmiákat távolítsuk el és semmisítsük meg. Vágjuk le az elhalt monília vesszőket és ágreszeket is. Könnyen megismerjük azokat, mert ilyenkor még láthatók az elhalt virágok és levelek. Vágjuk le a pajzstetves ágakat is és tisztítsuk meg a kérget a pajzstetvektől, a levéltetvektől, a takács- és levélatkák tojásaitól, valamint a molylepkék áttelelő formáitól (pl. lombosfa-fehérmoly bábjai). Szenteljünk külön figyelmet a kéregmoly által elpusztított kéregreszek kitisztításának és kezelésének. A levágott növényi részeket és a kaparékokat gyűjtsük össze és semmisítsük meg. A faápolás és- tisztítás után kezeljük a sebzési felületeket az ökológiai gyümölcsstermesztésben is engedélyezett faseb kezelő anyagokkal.

A rügypattanás előtt végzett lemosó permetezéssel tovább gyéríthetjük az áttelelő károsítókat. Réztartalmú hatóanyagokkal – rézszulfát (pl. BORDÓILÉ+KÉN,) és rézhidroxid-, vagy kalcium-poliszulfiddal védekezzünk a vesszőkben áttelelő monília és levéllikasztó betegségek ellen.

Ha a pajzstetvek, atkák és levéltetvek inváziójára is számítanunk kell, akkor a rezet egészítsük ki poliszulfid-kénnel kalcium-poliszulfiddal és különböző olajtartalmú készítményekkel, ill. ezek kombinációjával. Ezekkel jól gyéríthetők a pajzstetvek áttelelő formái, a fekete cseresznye és meggy-levéltetű, a takács- és levélatkák áttelelő tojásai is.

Rügypattanás és egérfüles állapot

Ebben az időszakban a monília és a levéllikasztó betegségek ellen szükséges védekeznünk. A védekezésre most is a réztartalmú vagy kalcium-poliszulfid hatóanyagok közül válasszunk.

A korai sodrómoly- és az araszolóhernyó-károk gyéríthetők az azadirachtin és a *Bacillus thuringiensis* hatóanyagú készítményekkel. Ebben a korai időszakban a *Bacillus thuringiensis* hatóanyag még szerény hatékonyságú. Ezért a kora tavaszi sodrómolykárt az előző év őszén végzett *Bacillus thuringiensis* permetezéssel kell minimálisra csökkenteni úgy, hogy az áttelelő egyedek számát gyérítjük. Legkésőbb az egérfüles állapot végéig és a fehérbimbós állapot kezdetéig helyezük ki a lombosfa-fehérmoly és sodrómolyok feromon csapdáit.

Ha szükséges, esetleg védekezhetünk még a takácsatkák, a kaliforniai pajzstetű és a fekete cseresznye- és meggylevéltetű áttelelő tojásai ellen különféle olajokkal, vagy mészkénlével, ill. ezek gyári kombinációjával esetleg magunk készítette tankkeveréssel, a keverési szabályok figyelembe vételével.

Fehérbimbós állapottól szíromhullásig

Ebben az időszakban kell fokozottan felkészülni a monília elleni védekezésre. Sajnos az ökológiai növényvédelemben még nincs hatékony eszköz a virágzáskori monília ellen. A betegség ellen az elemi kén hatóanyag engedélyezett 0,2-0,4 %-os töménységben. Ha páras, nedves az idő a virágzást megelőzően és virágzáskor, akkor négyszeri védekezés ajánlott: az első a virágok 10 %-os a második a virágok 50 %-os kinyílásakor, harmadik a teljes virágzásban és a negyedik a szíromhullás után.

A sodrómolyok és az araszolóhernyók ellen most már kielégítő hatékonysággal védekezhetünk a *Bacillus thuringiensis* hatóanyagú készítményekkel. Használhatjuk még az azadirachtin tartalmú készítményeket is. Külföldi szakirodalom szerint a virágzáskor kibocsátott *Trichogramma* fürkészfajok hasznos segítséget nyújtanak a sodrómolyok elleni védekezésben.

Ebben az időszakban jelennek meg az első levéltetű kolóniák, amelyek ellen használjunk különféle olajokat, természetes piretrin tartalmú készítményeket, azadirachtint, etilalkoholos kivonatokat, kvasszia kivonatot, valamint alifás zsírsavakat. A külföldi szakirodalom javasolja, hogy telepítsünk levéltetű predátorokat (katicabogarak és fátyolkák) és a levéltetű fürkészlegyet (*Aphidoletes aphidomyza*) ültetvényeinkbe. Ajánlott még a ragadozó gubacsszúnyogok bábjeinek és a közönséges fülbemászók imágóinak betelepítése is fészkelőhellyel. Külön fel kell hívnunk a figyelmet, hogy a virágzáskor alkalmazott olajoknál fokozott a fitotoxicitás veszélye! A cseresznye termésének sárgulása idején ne felejtjük el a cseresznyelég elleni védekezés elősegítéséhez kihelyezni a sárgalapokat (4-10 sárgalap/ha).

Gyümölcskötődéstől betakarításig

A monília ellen védekeznünk kell egészen a betakarításig. Közvetlenül a szziromhullást illetve a terméskötődést követően az elemi kén, terméskötődés után pedig réztartalmú készítmények is használhatók (lásd előbb), azonban a gyümölcsök növekedésével csökken a vegyszerekkel szembeni érzékenység és használható a nyári hígítású mézskénlé és a réz is. A permetezéseket időjárástól függően hetente kell ismételni május végéig. Ezt követően a permetezések száma jelentősen csökkenthető és főleg az esőzések utánra időzítjük azokat. Az érófélben lévő gyümölcsön jelentkező monília ellen gyors betakarítással és gondos válogatással védekezzünk. A monília ellen alkalmazott permetezések a levéllikasztó, blumeriellás és glöospóriumos betegségek ellen is védelmet nyújtanak.

Sziromhullástól a cseresznyelegyet kihelyezett sárga fogólapokkal tudjunk gyéríteni (4-10 sárgalap/ha). A gyümölcserésig többször cseréljük a sárgalapokat. A lehulló gyümölcsöket folyamatosan szedjük össze és semmisítjük meg. Ezen kívül az imágók megjelenésétől az azadirachtin tartalmú készítményeken kívül nincs más lehetőségünk.

A sodrómolyok és a lombosfa-fehérmoly ellen továbbra is az azadirachtin és a *Bacillus thuringiensis* hatóanyagú készítményekkel tudunk védekezni. A levéltetvek inváziója tovább fokozódik. A virágzásnál leírt készítmények és eljárások itt is ajánlhatók. Atka- és pajzstetű- kártétel esetén használjuk a különféle olajokat nyári hígításban, az alifás zsírsavakat. Javasolható a ragadozó atkák betelepítése is.

Május közepétől találkozhatunk az amerikai fehér szövőlepke hernyófészkeivel, ezeket időben távolítsuk és égessük el. Ha nagy számban jelentkezik a kártevő, akkor hatékonyan tudunk védekezni a *Bacillus thuringiensis* és azadirachtin készítményekkel.

Fontos lenne a természetes ragadozó atka populáció védelme és a ragadozó katicák és tetűrontó fürkészek széleskörű elterjesztése az ültetvényekben.

Komoly problémát idézhetnek elő a különböző cserebogárfajok pajorjai. Külföldön sikerrel alkalmazzák a *Bacillus popilliae* baktériumfajból, a *Beauveria brongniartii* gombafajból és a különböző fonálféreg fajokból a *Heterorhabditis bacteriophora*) és a *Steinernema carpocapsae* készült bio preparátumokat. Ezek a preparátumok csak abban az esetben hatékonyak, ha megfelelő nedvességi állapotot tudunk a talajban fenntartani, addig amíg a baktérium, a gomba vagy a fonálféreg megfelelő számban elszaporodik.

A specifikumokon túlmenően a teljes vegetáció során fordítsunk figyelmet a szegélynövények telepítésére, madárodúk, ülőfák kihelyezésére, hasznos rovarok, pókok, kételtűek, rovarevők védelmének biztosítására. Törekedjünk a biológiai sokszínűség mind szélesebb körű fenntartására. A kórokozók inokulumának és a kártevők egyedszámának csökkentésében nagy jelentősége van a gyümölcsnövekedés időszakában alkalmazott nyári metszésnek és gyümölcscrítításnak. Ezeket a műveleteket úgy végezzük, hogy a beteg károsított hajtásokat és gyümölcsöket mindig távolítsuk el, és soha ne hagyjuk azokat a fa alatt, hanem gyűjtjük össze és maradéktalanul semmisítjük meg.

Betakarítás utáni növényvédelem

A betakarítást követően is szenteljünk komoly figyelmet a fáinkra. Gondoljunk arra, hogy még csak a június közepe, ill. július közepe közötti időszakban vagyunk és lombhullásig még 2,5-3,5 hónap is eltelik. A betakarítás utáni időszakban hatalmasodik el a blumeriellás levélfoltosság és a levéllikasztó betegség, amelyek gyakran idő előtti lombhulláshoz vezethetnek. Ekkor szaporodik fel pl. a fekete cseresznye- és meggylevéltetű, a lombosfa-fehérmoly, a kaliforniai pajzstetű és az atkák, de újabb kártevők, mint a kéregmoly, a füstösszárnyú levéldarázs és csipkés körtepoloska károsításával is gyakran találkozhatunk.

Nyár végéig javasoljuk a blumeriella és levéllikasztó betegségek elleni védekezésre a réztartalmú készítményeket, esetleg kombinációban a kalcium-poliszulfid és az elemi kén tartalmú készítményekkel. Betakarítástól nyár végéig általában 2-3 permetezéssel megvédhető az állomány.

A fekete cseresznye- és meggylevéltetű, a lombosfa-fehérmoly, a kaliforniai pajzstetű és az atkák ellen az előbbieken részletezett lehetőségeket javasoljuk. A permetezések számát a kártétel mértékéhez igazítsuk. A füstösszárnyú levéldarázs és a csipkés körtepoloska ellen a piretrin tartalmú készítmények (lásd előbb), a káliszappan, az alkoholos kivonatok), a kvasszia, a növényi, állati és ásványi eredetű olajok valamint kén + olaj kombinációja használhatók. A kéregmoly elleni védekezés jellemzője, hogy a *Bacillus thuringiensis* készítmények hatékonyak lehetnek a fiatal hernyók ellen addig, amíg azok nem fűrták be magukat a kéregbe.

Október elejétől helyezzünk ki ragacsos papírokat fáink törzsére a téli araszolók gyérítésére. Lombhullást követően forgassuk a lehullott lombot a talajba, vagy gyűjtsük össze és komposztáljuk, vagy égessük el. Ezzel az eljárással a blumeriellás és levéllikasztó betegségek kórokozójának fertőzési forrásait csökkenthetjük. A faápolást és tisztogatást is célszerűbb késő ősszel elvégezni, mint tavasszal.

5.2. Betakarítás

Az „Újfehértói meggy” friss fogyasztásra és feldolgozásra egyaránt alkalmas. A gyümölcsöt mindig olyan érettségi állapotban kell leszedni, ami a legjobban megfelel a felhasználás céljának. A gyümölcs kellő mértékben legyen fejlett, megfelelően érett, bírja ki a szállítást, az árukezelést. Ez az előírás elsősorban a friss állapotban forgalomba kerülő gyümölcsre vonatkozik. Ha átmeneti tárolásra, befőtt készítésre, gyorsfagyasztásra, friss fogyasztásra szánjuk a meggyet, akkor 80-90 %-os érettségi állapotban kell leszüretelni. Ha pálinkafőzésre kerül, akkor meg kell várni a teljes érettséget. Az érettség foka megállapítható a gyümölcs színéből, a gyümölcskocsánytól való leválásból, a hús keménységéből. Főleg gyakorlati tapasztalatok alapján, ha a brix % értéke 14-18-as számot mutat, a meggy érettnek tekinthető.

A meggytermesztés önköltségét csökkenti a gépi rázás. Gépi rázás esetén fontos, hogy ne legyenek lecsüngő, alacsony ágak. A leszedett termés, amilyen gyorsan lehet, hűvös helyre kerüljön, legszerencsésebb, ha hűtőházba. A szüret folyamán ügyelni kell a munkavégzés tisztaságára a por és sármentességre.

A gyümölcs szállításánál figyelemmel kell lenni a gyümölcs minőségének megőrzésére, fokozottan kell figyelni a higiéniai követelményekre.

5.3. Áruvá készítés

A meggy esetében az áruvá készítés a szürettel egy menetben történik. A kézi szedéskor a dolgozók a meggyet vödörbe szedik. Szedés közben már kirakják az esetlegesen bekerült idegen anyagokat, az esetleges hibás szemeket, a méreten aluli meggyet. A vödör ürítése M 10-es rekeszbe történik. Az ürítés során ismét ellenőrzik az árut, az idegen anyagokat és a hibás, méreten aluli szemeket eltávolítják. A rekeszre címke kerül, melynek tartalma a földrajzi területről való származás igazolásánál már részletezésre került.

Gépi rázás esetén, a lerázott meggy a rázógépen szintén rekeszbe kerül. A dolgozók ellenőrzik a tisztaságot. Az esetlegesen megmaradt ágrészeket, leveleket eltávolítják. Ha rekeszben szállítják, az áru

eredete a címkén szerepel a friss fogyasztású meggyhez hasonlóan. Ha a szállítás tartályokban történik, akkor az áru eredetét a tartályon jelölik.

A kiszerelések súlya 250 g és 10 kg közötti, a termék fa, karton, műanyag vagy légáteresztő fólia-csomagolásban kerül forgalomba. A csomagolás a gyümölcs tulajdonságainak és épségének megőrzéséhez megfelelő körülmények biztosítása mellett történik.

Az „Újfehértói meggy” csomagolását, illetve kiszerelését a termék származási helyén kell végezni a gyümölcs friss voltának és épségének megőrzése, valamint a minőségromlás elkerülése érdekében, mivel az ismétlődő kezelés és szállítás során a héj megsérülhet, amitől a szemek rothadásnak indulhatnak és az ilyen állapotú termék már nem lenne értékesíthető.

A termék hűtőcellákban történő hűtve tartósítása engedélyezett, 2 °C-nál nem alacsonyabb hőmérsékleten és legfeljebb 80 % relatív páratartalom mellett; az „Újfehértói meggy” frissességének megőrzése érdekében a gyümölcs hűtve tartósítása legfeljebb három hétig történhet.

6. A TERMÉK ÉS A FÖLDRAJZI KÖRNYEZET KAPCSOLATA

6.1. A termék hírnevének történeti áttekintése

A meggy ősidők óta ismert gyümölcs. Őseink már a honfoglalás előtt gyűjtögették a vad fák gyümölcseit. Erre utal a meggy szavunk finnugor eredete.

A honfoglalás után a gyűjtögetés mellett itt-ott már rendszertelen telepítéseket is végeztek. A Nyírségben egyes helységnevek őrzik a hajdani gyűjtögetés emlékét és a lelőhelyeket, pl: Nyírmeggyes, Meggyaszó, Meggyes. A XVI. század közepéig a legelterjedtebb szaporítási mód a magvak vetése és a sarjak ültetése volt. Ez az utóbbi a jól sarjadzó vadmeggyeknél különösen előnyös lehetett.

Szirmai 1627 körül jegyzi fel krónikájában, hogy Nyírbátor, Bakta, Pócs, Nyíregyháza és környéke híresek gyümölcstermesztésükről és almával valamint aszúgyümölcessel (meggy, szilva) adóznak földesuraiknak.

A XVIII. században már elkülönülnek az uradalmi és a népi ültetvények, általában a kerti utakban és a szőlők közé ültettek meggyfákat. Az irattári adatok szerint a XIX. században meggyfaültetésben Szabolcs megye áll az első helyen. 1895-ös gyümölcsfa összeírás adatai szerint Szabolcs megyében 94 212 db meggyfa volt. Hársfálvi Péter (1961) a nyíregyházi levéltárban latin nyelvű kimutatásokat talált Szabolcs megye kiültetési adatairól. Kimutatások alapján ÚJJ-fehértó (Újfehértó) környező községekben igen jelentős az elültetett meggyfák száma. Ebben az időben jelentős volt a szőlőtermesztés is, de a filoxéra vész után a homokhátakra a homok megkötése céljából meggyfákat ültettek, mivel a meggy a talajjal kapcsolatban kiemelkedően tűrő képes, élelmiszeripari feldolgozhatósága pedig sokoldalú. Nyékes István (1954): „Történelmi gyümölcstermő tájaink” c. munkájában kiemeli a Debrecen környékén található meggyfaállomány jelentőségét szabolcsi buckákon Legtöbb meggyet azonban már a török időkben Debrecenben és környékén termelték. A meggy termelése híres volt a nyírségi részekben (Újfehértó, Nyírmeggyes és Érmellék). Igen szerették a meggyesbort, amelynek elkészítésében igen nagy mesterek voltak a debreceniek”. A 20. század első felében híres meggykiviteli központtá fejlődött ki Újfehértó, Nyíregyháza, Debrecen. A meggykivitel komoly akadályaként jelentkezik a Pándy meggy rossz termékenyülési viszonya, a rossz terméshozam, fajtaazonos telepítés. Újfehértón és környékén ekkor már elterjedtek azok a bőtermő helyi meggytípusok, amelyeket a lakosság – utalva a fák koronaalakulására, valamint termőképességére – „Fehértói csüngős Pándy”, vagy „Fehértói fürtös Pándy” néven ismert. A

második világháború pusztításait kevésbé sányították meg a házikertekben, szőlők közé ültetett fák. Így Újfehértón az 1960-as években megindult tájszelekciós munka szinte érintetlenül találta a típusukban rendkívül gazdag meggyállományt. A tájszelekció Dr. Pethő Ferenc irányításával kezdődött meg, melynek célja az volt, hogy a népi szelekció által fenntartott változatok összegyűjtése, majd értékelése után kocsánytól szárazon váló, öntermékeny, jó áruparaméterrel rendelkező árut bocsássanak a termelők részére. A szelekció során beigazolódtak az idősebb emberek visszaemlékezései, melynek alapján csak a biztosan termő jó gyümölcsminőségű egyedek gyökérsarjait ültették, szaporították. A mindennapi megélhetésért küzdő, jó megfigyelőképességű parasztembereknek köszönhető, hogy jó termőképességű, öntermékeny meggyklónok alakultak ki és maradtak fenn az utókor számára. Igaz ezek gyümölcseinek nagysága nem éri el a faiskolákban szaporított meggyét, de termőképességük jóval felülmúlják azokét. Újfehértón és környékén Dr. Csepey Mihály állatorvos, Dudás József gazdálkodó, valamint Istenes Dániel Újfehértói gazda telkén találták a legjobb klónokat. Közülük választották ki a legkedvezőbb tulajdonságokkal rendelkező P2 kísérleti jelzéssel vizsgált meggyklónt, melyet az Országos Mezőgazdasági Fajtaminősítő Intézet megfigyelései alapján a Fajtaminősítő Tanács 1970-ben államilag előzetesen elismert fajtává minősített. Természetesen a tájszelekció áterjedt Debrecen, Mátészalka, Kisvárdra környékére is. Az itt begyűjtött változatokat Újfehértón állították kísérletbe és a legjobbak állami elismerésben részesültek (Debreceni bőtermő, Kántorjánosi 3, Petri, Éva).

6.2. A termék nevének kialakulása

Az Újfehértói Kutató Állomáson elsőként szelektált fajta az Újfehértói fürtös volt. Újfehértói néven vált ismertté hazánkban és külföldön egyaránt. A többi szelektált változat is Újfehértóhoz kötődik, ezért kapták az Újfehértói meggy gyűjtőnevet.

6.3. A természetű körzet természeti tényezői

Az Újfehértói meggy elsősorban keserűmentessége, valamint kiváló íze és zamata miatt megbecsült és keresett termék hazánkban és külföldön egyaránt. Ezt a minőségi előnyt elsősorban az itt szelektált fajták biztosítják, de az itteni éghajlat szerepe is jelentős.

Az éghajlat, a talajviszonyok és a vízrajz vonatkozásában a termék és a földrajzi környezet kapcsolata az alábbiak szerint értékelhető:

Éghajlat

Újfehértó és környéke, mint földrajzi terület, a **mérsékeltlen meleg és mérsékeltlen száraz klímakörzetbe tartozik.**

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye éghajlata – északi fekvése miatt – hűvösebb, mint a belső-alföldi tájaké. A globális sugárzás, vagyis a felszín 1 m²-re jutó évi sugárzó energia 4400-4500 MJ. A besugárzás évi összege a Beregi-síkság, a Rétköz és a Nyírség északi peremövezetében 4400, a Nyírség területén 4500 MJm².

A napsütéses órák száma 1950-2000. A Rétköz és a Nyírség északi és északkeleti területén 1950, a nyíri Mezősége, a Nyírség középső és déli részén, továbbá a Szatmár-Beregi síkságon 2000 óra az évi napfénytartam. A besugárzási és a napsütéses órák számát a földrajzi szélesség és a felhőzet befolyásolja. A napsütéses órák száma a csillagászatilag lehetséges napfénytartam 50%-át sem éri el. Az évi felhőzetmennyiség 54-60% között változik.

A kedvező sugárviszonyok és a relatíve magas napfénytartam előnyösen befolyásolják a megye mezőgazdasági termelését, a hő- és fényigényes kultúrák (gyümölcs, szőlő, dohány, napraforgó, paradicsom, stb.) elterjedését, így a megye termesztését is.

Az évi középhőmérséklet 9-10.5 °C között változik. A Rétköz keleti részén, a Nyírség északkeleti területein és a Beregi-síkságon az évi középhőmérséklet 9 °C. Ettől a területsávtól délre kb. Nyíregyháza földrajzi szélességéig 9.5 °C az évi középhőmérséklet. A megye déli harmadában 10 °C, ezen belül a nyíri Mezőség kis területfoltján 10.5 °C az évi középhőmérsékleti érték. Az Alföldön a Felső-Tisza-vidéken és a Nyírségben a leghosszabb és a leghidegebb tél (-2.5 °C és -3.9 °C-os januári középhőmérséklettel). A tavaszodás későn indul meg. A tavaszi fagyok gyakran ismétlődnek és komoly károkat okoznak a Nyírség és a Felső-Tisza-vidék gyümölcsfaállományában. A nyár enyhébb, mint az Alföld többi területén (a július havi középhőmérséklet a Nyírségben 22-23 °C, a Szatmár-Beregi síkságon 20-21 °C). Az évi középhőmérséklet-ingadozás 23-24 °C, az abszolút hőmérséklet-ingadozás 67.4 °C. Az abszolút maximum értéke 39.9 °C (1952), az abszolút minimumé 27.8 °C (1940).

Az éghajlati elemek közül a csapadék idő- és térbeli megoszlása a legfontosabb. A csapadék mennyisége a Nyírségben 550-600 mm/év. A Nyírség északi részén átlagosan 75 mm, a déli területein 125 mm az évi vízhiány, amit – kisebb területeken – öntözéssel lehet pótolni. A késő tavaszi és a kora nyári csapadékmaximum következtében a Nyírségben és a Felső-Tisza-vidéken gyakran jelentkeznek belvizek. A belvízömlés a mezőgazdasági terület 8-10 %-át károsíthatja. A nyári és kora őszi hónapok csapadékszegénysége okozza a Nyírség nyugati és déli tájain előforduló aszályokat.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye szélviszonyait az általános légcirkuláció és a helyi tényezők alakítják. A hazánk földjén uralkodó ÉNy-i szélirányok a Nyírségben és a Felső-Tisza-vidéken ÉK-i irányra módosulnak. A jelenség oka az, hogy az ÉNy-i légtömegek egy része megkerüli a Kárpátok magasabb régióit, majd az Erdős-Kárpátok alacsonyabb területein át beáramlik a medence belsejébe. Így a Nyírségben az ÉK-i szél a legnagyobb (=16.8%), de igen magas a DNy-i szél aránya is (=13.7%). A „kárpáti szélkapu” és a csatornahatás következménye, hogy igen alacsony (=22.2%) a szélcsendes napok aránya. A Nyírség tehát szeles vidék, ahol a tavaszi munkaképes szél deflációs tevékenysége, az ún. szélverés időnként komoly károkat okoz a táj mezőgazdaságának.

Talajviszonyok

A Felső-Tisza-vidék és a Nyírség különböző talajai a földtani, domborzati, éghajlati, vízrajzi, növényzeti, stb. viszonyokkal szoros összefüggésben alakultak ki. A társadalom is beavatkozhat a talajfejlődésbe. Az agroökológiai potenciál, vagyis a mezőgazdálkodás természet-földrajzi alapjai a Nyírség és a Felső-Tisza-vidék területén kedvezőtlenebbek, mint a többi alföldi megyében.

A Nyírség és a Felső-Tisza-vidék mezőgazdasági földalapjának több mint 60 %-a igényli a melioratív talajjavítást.

A talaj legfontosabb jellemzője a **termékenység**, az a specifikus tulajdonság, hogy a talaj, víz, levegő és növény tápanyagok egyidejű jelenlétét teszi lehetővé, s képes ily módon a természetes növényzet vagy a termesztett növények talajökológiai igényeit – többé-kevésbé – kielégíteni. A **talaj termékenységét** a tulajdonságok együttese, illetve a talajban végbemenő anyag és energiaforgalmi feladatok határozzák meg.

A Magyarországon újszerűen létrehozott ún. **GENETIKUS TALAJTÉRKÉPEK** szakmai besorolása alapján, a **szóban forgó FÖLDRAJZI TERÜLETEN** az alábbi talajtípusok fordulnak elő: humuszos

homok, futóhomok, réti csernozjom, réti talaj, csernozjom barna erdőtalaj, erdőmaradványos csernozjom, kovárványos barna erdőtalaj, szoloncsák-szolonyec és kilúgozott csernozjom.

A főbb talajtípusok jellemzői az alábbiak:

1. A **váztalajok** fő típusába tartoznak a homokos szöveten kialakult talajok, melyek képződésében a felszín állandó változása, pusztulása a legjelentősebb korlátozás. Amennyiben állandó növénytakaró nem tud megtelepedni rajtuk, úgy futóhomok alakul ki. Ha a felszínen megtelepedik a növényzet, és kialakul humuszos szint, humuszos homoktalajról beszélünk. A futóhomok talajok szántóföldi művelésre nem alkalmasak, rajtuk elsődleges feladat a defláció megelőzése, ezért fontos e talajok erdősítése. **A humuszos homoktalajok kitűnően művelhetőek, megfelelő víz, és tápanyagellátás biztosítása mellett alkalmasak zöldség, szőlő és gyümölcsstermesztésre.**
2. A **régi talajok** fő típusába azokat a talajokat soroljuk, amelyek keletkezésében az időszakos túlnedvesedés játszott nagy szerepet. Ez lehet az időszakos felületi vízborítás vagy a közeli talajvíz következménye. A vízhatásra beálló levegőtlenesség a sötét színű szerves anyag felhalmozódását és az ásványi részek redukcióját váltja ki. Általában a táj mélyen fekvő, vízjárta területein található. Termékenységük erősen függ kémiai és fizikai tulajdonságaiktól, valamint a talajvíz átlagos mélységétől. Egyaránt lehetnek jó szántóterületek és jó minőségű gyepek.
3. A **barna erdőtalajokra** jellemző talajképző folyamatok erőssége nagymértékben függ a fás vegetáció által termelt avar és lebomló szerves anyag összetételétől, a talajképző kőzet tulajdonságaitól, valamint a csapadék mennyiségétől. Amennyiben a kilúgozási és elsavanyodási folyamatok nem eléggé előrehaladtak, és nem következik be az agyag bemosódása, úgy barnaföldek alakulnak ki, melyek genetikai szintjei között az átmenet fokozatos. A barnaföldeknek, termőrétegük vastagsága alapján, szántóföldi és erdészeti hasznosítása egyaránt elterjedt. A homokos szövetű, rozsdabarna erdőtalajokat szélérozóval szemben védeni kell.

A meggy beltartalmi mutatói a levegős, jó víz és tápanyag ellátottságú, közepkötött humuszos homoktalajokon a legmagasabbak. Ezért a kijelölt földrajzi terület ilyen típusú talajain javasolt a termesztésük.

Vízrajz

A FÖLDRAJZI TERÜLETRE vonatkozó, a **Lónyai-főcsatorna és mellékvíz folyásai ökológiai állapot felmérésére irányuló 2002-2003. évi vízszennyezési vizsgálatok eredményei kedvező helyzetet mutatnak, különösen az élőlényekre gyakorolt hatás vonatkozásában!**

Említésre méltó, hogy a mai Lónyai-főcsatorna 1882-ben készült el, majd három évre rá a főfolyások, melyek összesített hossza 750 km. A csatorna építése egészen 1939-ig tartott.

A FÖLDRAJZI TERÜLETEN az **Érpataki-főfolyás** kezdete több kisebb folyásból áll össze, aminek egyik fő eredési ága a **Bökönyi-folyás**.

A Lónyai-főcsatornába betorkolló utolsó nagyobb vízfolyás a **Simai-főfolyás**.

A Felső-Tisza-vidékhez tartozó Lónyai-főcsatorna vízrendszerét jellegzetesen szemi- és asztatikus vízforgalmú, csermely vagy ér típusú alföldi kisvízfolyások alkotják, amelyek a felszín alatti rétegekből felbukkanó vizek mellett az olvadékvizeknek, a csapadékvíz eredetű belvizeknek, valamint az itteni települések különböző mértékben tisztított szennyvizeinek is a fő elvezetői. A vizsgált öt fontos vízminőségi mutató (halobitás, trofitás, konstruktivitás, szaprobitás, destruktivitás) tekintetében mérsékelten szennyezettnek minősíthetőek.

ÖSSZEFOGLALÓAN megállapítható, hogy az „ÚJFEHÉRTÓI MEGGY” előállításának termesztési és agroökológiai körülményei igen kedvezőek, a térségben kialakult AGROÖKOSZISZTÉMA eredményesen segíti elő a hazailag és nemzetközileg is megkülönböztetően elismerésre méltó FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐ bevezetését és használatát!

Külön említésre méltó, hogy a FÖLDRAJZI TERÜLET kiválóan alkalmas a környezetkímélő INTEGRÁLT és ÖKOLÓGIAI MEGGYTERMESZTÉS szélesebb körű elterjesztésére!

7. ELLENŐRZŐ HATÓSÁGOK, SZERVEK

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Cím: 1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.)

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály

Cím: 4400 Nyíregyháza, Keleti Márton u. 1.

Telefon: 42/451-200

Fax: 42/451-221

E-mail: elelmiszerlanc@szabolcs.gov.hu

Web: <http://www.kormanyhivatal.hu/hu/szabolcs-szatmar-bereg/szervezeti-egysegek/elelmiszerlanc-biztonsagi-es-foldhivatali-foosztaly>

8. EGYEDI CÍMKÉZÉSI ELŐÍRÁSOK

A jelölés a jogszabályban előírtakon kívül a következőket tartalmazza:

- a megnevezést: „Újfehértói meggy”
- „oltalom alatt álló földrajzi jelzés” vagy (OFJ) megjelölést és a kapcsolódó uniós szimbólumot a bejegyzett elnevezéssel egy látómezőben.

9. ELLENŐRZÉSI RENDSZER

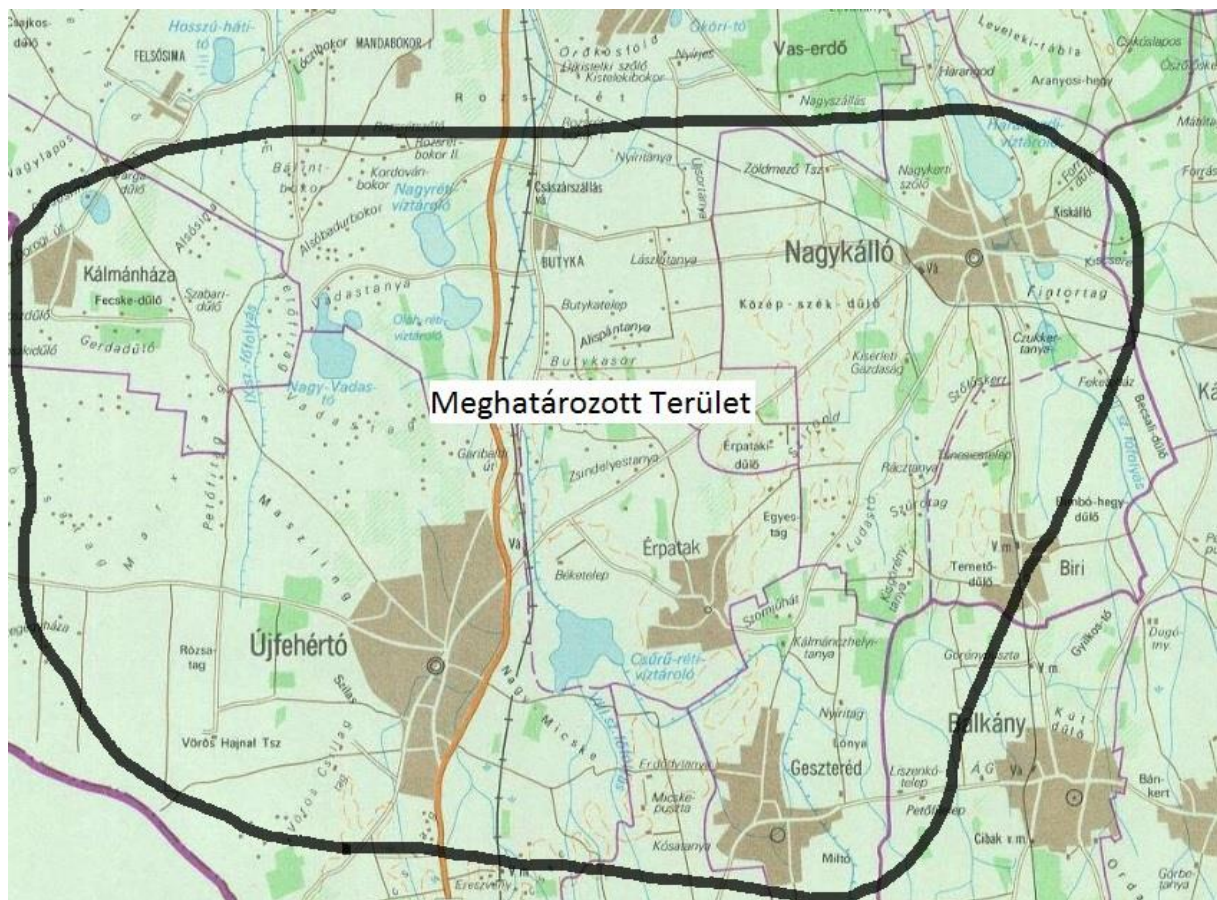
Ellenőrzési fázis	Minimumkövetelmények	Az ellenőrzés módja/módszere, gyakorisága
Termőhely	Termő körzeten belüli termés	Beszállítói lista éves felülvizsgálata
Termés	Termesztési feltételek betartása	Évente legalább 1 helyszíni ellenőrzés, amennyiben van gazdálkodási napló, annak ellenőrzése évente legalább 1 alkalommal
Növényvédelem	Növényvédelmi technológiai betartása	Permetezési naplók ellenőrzése beszállítás előtt. Termékminta vétele szűrőpróba szerint szermaradék vizsgálatra
Betakarítás	5.2 fejezet szerinti követelmény rendszer Nyomon-követhetőség biztosítása	Beszállítói lista éves felülvizsgálata. Áruátvételi dokumentáció éves ellenőrzése.
Áruvá-készítés	Nyomon-követhetőség biztosítása	Gyártási napló vezetésének éves ellenőrzése

10. MELLÉKLETEK

Térkép

11. IRODALOMJEGYZÉK

- Az ősmagyarok földművessége. A cseresznye (*Prunus avium* L.) és a meggy (*Prunus cerasus* L.). <http://www.kiszely.hu/istvan-dr/032.html>
- Surányi D.: Régi magyar ellenálló gyümölcsfajták. 5. meggyfajták. GAIA a földanyánk. <http://www.kincseslada.hu/gaia>
- Ináncsy F. –Balázs K.(2004): Integrált Növénytermesztés, meggy, cseresznye. Agroinform Kiadó. Budapest
- Hársfalvi P. (1961): Szabolcs - Megyei gyümölcsfa adatok 1781-ből 2.
- Kormány Gy. (1976): Szabolcs-Szatmár megye éghajlati viszonyai, Szabolcs -Szatmár Szemle, 1. sz. 62-77 p.
- Nyékes I. (1954): Történelmi gyümölcsstermő tájaink
- Buckó J. (2006): Néprajzkutató munka alapján
- Pethő F. (2006): Szóbeli közlés
- Szabó T. (2006): Szóbeli közlés
- Pethő F. (2013): Tanulmány a nyírségi meggyfajtákról

EGYSÉGES DOKUMENTUM

„Újfehértói meggy”

EU-szám:

OEM ( )

OFJ (X)

1. ELNEVEZÉS (OEM VAGY OFJ)

„Újfehértói meggy”

2. TAGÁLLAM VAGY HARMADIK ORSZÁG

Magyarország

3. A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉK VAGY ÉLELMISZER LEÍRÁSA**3.1. A termék típusa [a XI. mellékletben szereplő felsorolás alapján]**

1.6. osztály: Gyümölcs, zöldségfélék és gabonafélék, frissen vagy feldolgozva

3.2. Az 1. pontban szereplő elnevezéssel jelölt termék leírása

Az „Újfehértói meggy”, oltalom alatt álló földrajzi jelzés használatára a *Prunus cerasus* L. faj következő fajtáinak friss fogyasztásra, illetve feldolgozásra szánt gyümölcssei jogosultak: Újfehértói fürtös, Kántorjánosi 3, Debreceni bőtermő, Éva, Petri.

Az „Újfehértói meggy” OFJ termék az alábbi minőségi jellemzőkkel rendelkezik:

- héj: mindig fényes, a sötétpirostól a bordópirosig változó;
- gyümölcshús: kemény, közepesen festőlevű, a *Debreceni bőtermő* kivételével;
- íz: harmonikusan édes-savas, a *Kántorjánosi 3* és az *Éva* kissé savasabb;
- cukortartalom: legalább 14 Brix-fok;
- cukor/sav arány: 8-20;
- minimális savtartalom: 0,6 citromsav %;
- legkisebb gyümölcsméret: 19 mm.

A friss fogyasztásra szánt gyümölcs szüretelése 80-90 %-os érettségi állapotban történik. A feldolgozásra szánt gyümölcs szüretelése teljes érettségben (a korona belsejében lévő összes gyümölcs szárazon válik a gyümölcskocsánytól) történik.

A gyümölcs friss fogyasztásra való értékesítéskor a következő jellemzőkkel is rendelkezik: ép, sérülésmentes; száraz; tiszta, látható idegen anyagtól mentes; egészséges, rothadástól, növényvédő szerektől és kártevőktől mentes. Feldolgozásra való értékesítéskor a gyümölcszár megléte nem követelmény.

3.3. Takarmány (kizárólag állati eredetű termékek esetében) és nyersanyagok (kizárólag feldolgozott termékek esetében)

–

3.4. Az előállítás azon műveletei, amelyeket a meghatározott földrajzi területen kell elvégezni

Az „Újfehértói meggy” előállításának valamennyi szakaszát, egészen a termék kiszerezéséig, kizárólag a 4. pontban meghatározott földrajzi területen kell végezni.

3.5. A bejegyzett elnevezést viselő termék szeletelésére, aprítására, csomagolására stb. vonatkozó egyedi szabályok

A kiszerezések súlya 250 g és 10 kg közötti, a termék fa, karton, műanyag vagy légáteresztőfólia-csomagolásban kerül forgalomba. A csomagolás a gyümölcs tulajdonságainak és épségének megőrzéséhez megfelelő körülmények biztosítása mellett történik.

Az „Újfehértói meggy” csomagolását, illetve kiszerezését a termék származási helyén kell végezni a gyümölcs friss voltának és épségének megőrzése, valamint a minőségromlás elkerülése érdekében, mivel az ismétlődő kezelés és szállítás során a héj megsérülhet, amitől a szemek rothadásnak indulhatnak és az ilyen állapotú termék már nem lenne értékesíthető.

A termék hűtőcellákban történő hűtve tartósítása engedélyezett, 2 °C-nál nem alacsonyabb hőmérsékleten és legfeljebb 80 % relatív páratartalom mellett; az „Újfehértói meggy” frissességének megőrzése érdekében a gyümölcs hűtve tartósítása legfeljebb három hétig történhet.

3.5 A bejegyzett elnevezést viselő termék címkézésére vonatkozó egyedi szabályok

–

4. A FÖLDRAJZI TERÜLET TÖMÖR MEGHATÁROZÁSA

A földrajzi árujelzőt kizárólag Szabolcs-Szatmár-Bereg megye alább felsorolt településeinek közigazgatási területéről származó, ott termesztett meggyre lehet alkalmazni:

Érpaták, Geszteréd, Kálmánháza, Nagykálló, Nyíregyháza-Bálinbokor, Nyíregyháza-Butyka, Nyíregyháza-Császárszállás, Nyíregyháza-Lászlótanya, Nyíregyháza-Újsortanya, Újfehértó.

5. KAPCSOLAT A FÖLDRAJZI TERÜLETTEL

A földrajzi terület Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a Nyírségi tájegység középső részén található. A meggy termesztése ezen, a Tiszántúl ártéri síkjából 20-50 m magas domborzati szigetként kiemelkedő területen történik.

A Nyírség középső részének évi csapadékösszege 570-590 mm, de helyenként 550 és 600 mm értékek is előfordulnak. A tenyészidőszak csapadékmennyisége 420 mm körül alakul, amelyből júniusban 65-78 mm hull le. Ez kedvező az „Újfehértói meggy” növekedéséhez. Az éves átlaghőmérséklet 9,3-9,9 °C. Az utolsó fagyos napok április második dekádjának végén jelentkeznek. A legmelegebb hónap a július (20,2-20,7 °C), de ez is 1-2 °C-kal kevesebb, mint az Alföld többi részén. A földrajzi területen a nyár melege is mérsékelt, mint az Alföld többi tájain, mivel itt az éjszakai lehűlés még nyáron is jelentős. A kitavaszkodás a környező területekhez képest később következik be, így a meggy virágzása általában elkerüli a tavaszi fagyokat. Az igazi meleg idő ezen a területen július közepe után következik be, de ekkorra a meggy már leszüretelésre kerül. Az évi napfénytartam 1950-2030 óra, ebből a nyári időszakra 760-800 óra jut.

A megjelölt földrajzi területen az uralkodó talajtípus a homok talajképző kőzetten kialakult humuszos homoktalaj. Ezt a talajtípust az 1%-nál magasabb humusztartalom, valamint a 40 cm körüli termőréteg vastagság jellemzi. Vízartó és vízáteresztő képessége jó, emellett levegős és nehezen szárad ki, tápanyag szolgáltató képessége pedig elegendő a jó termés eléréséhez. A talaj nitrogénkészletének növelésével kimagasló termésmennyiség érhető el. A fenti talajtípus mellett kisebb-nagyobb foltokban rozsdabarna erdőtalaj is található, amelynek humusztartalma 1-1,5% között mozog. Vízgazdálkodása kedvező, mert a közepes vízáteresztő képességhez jó víztartó kapacitás párosul. A talaj levegőzöttsége és tápanyag-gazdálkodása kedvező. Az „Újfehértói meggy” termesztési igényének, illetve a megjelölt földrajzi terület adottságainak összehasonlítása során megállapítható, hogy az igény és az adottság szerencsésen egybeesik, így nem véletlen tehát, hogy a XVII. század második felében ezen a területen alakult ki a meggytermesztés és itt született az Újfehértói fűrtös meggyfajta is, valamint innen származik Szabolcs-Szatmár-Bereg megye meggytermésének nagy része.

A meggy kezdetben a Nyírségben szőlővel beültetett zártkertek és háztáji kertek kedvelt gyümölcsfaja volt. Baruha Pál Nyíregyháza város főkertésze erről így írt: „Meggyből vidékünkön nagyobb telepítés nincsen, mégis a városokat övező kiskertekben a kiscsapatok kezén kisebb tételekben óriási tömeg található. Így pl. az „Újfehértói meggy”-et az elmúlt évben (1934) a vásárcsarnokban külön jegyezték is.

Nyékes István (1954): „Történelmi gyümölcstermő tájaink” c. munkájában kiemeli a Debrecen környékén található meggyfaállomány jelentőségét a szabolcsi buckákon. A meggy termelése híres volt a nyírségi részekben (Újfehértó, Nyírmeggyes és Érmellék). A 20. század első felében híres meggykiviteli központtá fejlődött ki Újfehértó, Nyíregyháza, Debrecen. Seres Ernő a Kelet-Magyarország 1992. február 8-i számában „A meggy milliókat hozott” című riportjában így fogalmazott „Isteni ötlet volt Kántorjánosiban meggyfákat ültetni. 1991-ben 1600 tonna meggyet vásároltak fel a községben.”

Hivatkozás a termékleírás közzétételére

(e rendelet 6. cikke (1) bekezdésének második albekezdése)

A géntechnológiai hatóság közleménye engedély tervezeteknek társadalmi konzultáció érdekében történő közzétételéről

A Ceva Phylaxia Zrt (1107 Budapest, Szállás utca 5.; a továbbiakban: Kérelmező) ügyében, géntechnológiával módosított szervezetek 2. biztonsági elszigetelési osztályba sorolt zárt rendszerben történő felhasználását – a Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) GA2017-19 számú véleményének, valamint az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (a továbbiakban: egészségügyi szakhatóság) OGYÉI/44369-4/2017. számú szakhatósági állásfoglalásának figyelembevételével - a vonatkozó jogszabályokban, valamint a kérelemben foglaltak betartása mellett

e n g e d é l y e z e m .

Géntechnológiával módosított szervezetek zárt rendszerű felhasználása az alábbi ügyiratszámú határozatokkal engedélyezett 2. biztonsági elszigetelési szintű géntechnológiai módosítást végző létesítményekben engedélyezett:

- 65426/1/07
- 38015/1/2008
- XXI/23/1/2010
- XXI/751/1/2010
- XXI/751/1/2011
- SF/456-12/2012
- TMF/171-9/2015
- TMF/764-10/2015
- TMF/96-11/2017

Felhasználható szervezetek:

- *Baculoviridae* családba tartozó AcMNPV (*Autographa californica* MultipleNuclear Polyhedrosis Virus).

Az egészségügyi szakhatóság a géntechnológiai tevékenység engedélyezéséhez előírások nélkül hozzájárult.

A Kérelmező az igazgatási szolgáltatási díjat megfizette.

A jelen határozattal engedélyezett tevékenység ellenőrzése érdekében, jogerős határozatom másolati példányaikat tájékoztatásul megküldöm a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 28.§ (2) bekezdésében meghatározott hatóságoknak.

Határozatom a közléssel jogerős, ellene közigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs. A határozat bírósági felülvizsgálatát – jogszabálysértésre hivatkozással – a közléstől számított 30 napon belül keresettel lehet kérni a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól. A keresetlevelet a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak kell címezni, de Hatóságomnál kell három példányban benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni. A pert a bíróság tárgyaláson kívül bírálja el, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart. Tárgyalás tartását az ügyfél a keresetlevélben kérheti, ennek elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A Kérelmező 2017. július 12. napján géntechnológiával módosított szervezetek 2. biztonsági elszigetelési osztályba sorolt zárt rendszerben történő felhasználása tárgyában kérelmet nyújtott be Hatóságomhoz.

Az engedély iránti kérelmet a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény (a továbbiakban: Gtv.) 8. §-a, a géntechnológiai tevékenység engedélyezési eljárási rendjéről, valamint az eljárás során az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásról szóló 132/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. §-a alapján megvizsgáltam és megállapítottam, hogy a Kérelmező által benyújtott dokumentáció megfelel a jogszabályi előírásoknak.

Az engedélyezés iránti dokumentációkat szakhatósági állásfoglalás céljából az egészségügyi szakhatóság részére TMF/821-1/2017 ügyiratszámom, bizottsági véleményezés céljából a Bizottság részére TMF/821-3/2017 ügyiratszámom 2017. július 14. napján megküldtem.

A Bizottság a kérelmet a 2017. augusztus 25. napján elektronikusan megtárgyalta. A Bizottság a GA2017-19 számú véleményében a dokumentációt elégségesnek ítélte.

Tárgyi ügyben az egészségügyi szakhatóság OGYÉI/44369-4/2017. ügyiratszámú 2017. augusztus 30. napján érkezett állásfoglalásában a kérelemben jelölt géntechnológiai tevékenység engedélyezéséhez előírások nélkül hozzájárult, tekintettel arra, hogy a vakcinák aktív anyagai fertőzésre és replikációra képtelen, a genetikai anyaguktól megfosztott vírus részecskék, melyek humánegészségügyi szempontból nem veszélyesek.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint döntöttem.

Az ügyintézési határidő a Gtv. 9. § (1) bekezdése alapján 90 nap. Az ügyintézési határidőbe a szakhatósági eljárás időtartama, valamint a társadalmi konzultáció lefolytatásának időtartama a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 33. § (3) bekezdésének d) pontja és a Gtv. 9.§ (5) bekezdése alapján nem számít bele.

A Kérelmező a géntechnológiai tevékenység engedélyezéséért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról szóló 138/2004. (IX. 23.) FVM 1. számú melléklet 3. pontjában meghatározott összeget megfizette.

Határozatomat a Gtv. 3. §, 4. § (1) bekezdésének b) pontja, 8. § (1) bekezdése, 8/A. §, 9.§ (1)-(6) bekezdései, a Rendelet 1. § (1) bekezdése b) pontja, 2. §-a, a géntechnológiai tevékenységre vonatkozó nyilvántartás és adatszolgáltatás rendjéről, valamint a géntechnológiai tevékenységhez szükséges engedély iránti kérelemhez csatolandó dokumentációról szóló 82/2003. (VII. 16.) FVM rendelet 1. § - 2. §-a, a humán-egészségügy, humán gyógyszergyártás területén, és az emberi testtel közvetlenül érintkező vegyi anyagok esetében géntechnológiai tevékenység végzését engedélyező géntechnológiai hatóság, valamint a mezőgazdaság és az élelmiszeripar területén, illetve egyéb ipari célú felhasználás esetében géntechnológiai tevékenység végzését engedélyező eljárásban közreműködő géntechnológiai szakhatóság kijelöléséről szóló 14/2008. (IV. 17.) EüM rendelet 1. § (1) bekezdése, valamint a Ket. 71. § (1) bekezdése és 72. § (1) bekezdése alapján hoztam meg.

A jelen határozat elleni fellebbezés lehetőségét a Gtv. 3. § (4) bekezdése és a Ket. 100. § (1) bekezdés a) és d) pontjai zárják ki, a döntés bírósági eljárás keretében történő felülvizsgálatának lehetőségét a Ket. 100. § (2), továbbá 109. § (1) bekezdése a) pontja valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 330. § (2) és 338. § (1)-(2) bekezdései biztosítják. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság illetékessége a Pp. 326. § (7) bekezdésén alapul.

Hatáskörömet és illetékességemet a Rendelet 1. § (3) bekezdése, valamint a Kormány tagjainak feladat-és hatásköréről szóló 152/2014. (IV.6.) Korm. rendelet 65. §-ának 9. pontja alapozza meg.

Kiadmányozási jogom a központi államigazgatási szervekről valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 5. § (3) bekezdésén, valamint a Földművelésügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2017. (IV.28.) FM utasítás mellékletének 87. § (1) bekezdésén és 2. függelékének 4.2.5. pont 3. alpont a) pontján alapul.

A génállomány forrásai, a használt recipiens, donor, illetve szülő mikroorganizmusok, a használt gazda-vektor rendszer: Befogadó szervezetek:

- *Baculoviridae* családba tartozó AcMNPV (Autographa californica MultipleNuclear Polihedrosis Virus).

Donor szervezetek és vektorok:

- fertőző bursitis vírus (Infectious bursal disease-IBD; Gumboros disease).

A munka céljai, a módosításokba bevont génállományok tervezett funkciói:

A zárt rendszerű felhasználás céljai:

- hogy megfelelő mennyiségű és tisztaságú IBDV kapszid fehérjét (pl. VP2) expresszáltassanak rovarsejt tenyészet rendszerben (pl Sf9), melyet azután fertőző bursitis elleni vakcina aktív hatóanyagaként vizsgáljanak állatkísérletekben,
- hogy megfelelő mennyiségű és tisztaságú VLP-t expresszáltassanak rovarsejt tenyészet rendszerben (pl Sf9), melyet azután madárinfluenza elleni vakcina aktív hatóanyagaként vizsgáljanak állatkísérletekben.

Az egyik beillesztett szintetikus génszakasz az AIV H5N8 altípusába tartozó magas patogenitású francia izolátumának génbanki szekvenciája alapján tervezett. A szakasz az AI vírus hemagglutinin (továbbiakban HA) glikoproteinjét kódolja mely a légutak epithel sejtmembránján lévő szialinsavhoz képes nagy affinitással kötődni.

A másik az IBD vírus egyedi, jól meghatározott génjeinek szekvenciái, amelyek burok vagy felületi fehérjéket kódolnak. A rekombináns fehérjét kódoló gén szintetikus kerülettel előállításra.

Bgag (Bovine Immunodeficiency Virus (BIV) gag) és egy NA (neuraminidáz) szakasz is. A Bgag egy génbanki szekvencia alapján, kodon optimalizálást követően szintetizált szakasz. Élő BIV nem került felhasználásra.

Az N1 neuraminidáz (NA) gén az egyik H5N1 (Indonézia) Influenza A altípus génbanki szekvenciája alapján, kodon optimalizálást követően szintetizált. A szekvencia előállítása során élő influenza vírus nem került felhasználásra.

Kockázatértékelés összefoglalása:

A rekombináns baculovírusban a polihedrin burokfehérjét kódoló gén delécióra került, ez csökkenti a vírus életképességét a környezetben, gyakorlatilag csak rovarsejt-tenyészetben képes szaporodni. A baculovírusok a gazdaszervezeteken kívül más szervezettel nem lépnek kölcsönhatásba, így azokra gyakorolt hatása sincs.

Hulladékkezelésre vonatkozó információk:

A hulladékok kezelése a PSENGS055 számú szabványműveleti eljárásnak megfelelően történik.

A Földművelésügyi Értesítőt a Szerkesztőbizottság közreműködésével a Földművelésügyi Minisztérium szerkeszti.

A Szerkesztőbizottság elnöke: Dr. Szinay Attila

A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth Lajos tér 11.

A Földművelésügyi Értesítő hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a

<http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium/> honlapon érhető el.

Felelős kiadó: Dr. Szinay Attila
